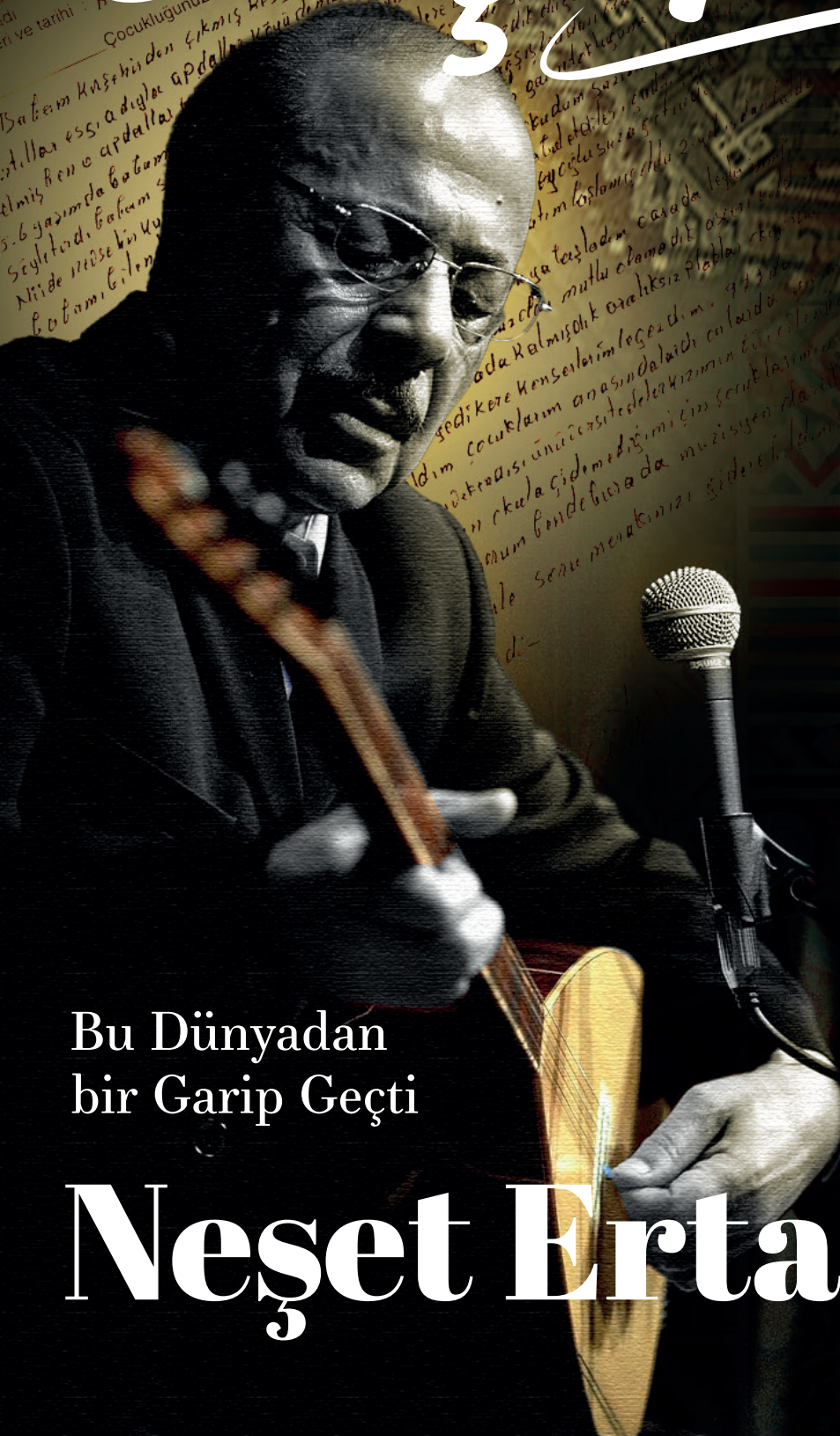

Düş Art®

OKUR
YAZAR
ÇİZER
PLATFORMU

RÖPORTAJ:

ESRA KIZILDOĞAN

Bu Dünyadan
bir Garip Geçti

Neşet Ertaş

Sahibi: DüşArt
Genel Yayın Yönetmeni: Savaş Aşçı
Yayın Kurulu: DüşArt
Yayına Hazırlayan: Duygu Yeloğlu / Dumedyya
Editörler: Savaş Aşçı / Esengül Ersoy

e-mail: dusartofficial@gmail.com / bilgi@dusart.com
web sitesi: www.dusart.com

Tasarım: DUMEDYA www.dumedy.com duygu@dumedy.com

Kadromuz

Savaş Aşçı
Yasin Dedebeiroğlu
Şeyma İzler
Eray Emin Aydemir
Yağmur Ayan
Esra Koyuncu
Elif Akpolat
Şeyda Bozkurt
Ersin Doğan
Ezgi Ülkü Aykut
İlayda Su Güner
Nevin Ulusoy
Cem Doğan
Duygu Yeloğlu

İÇİNDEKİLER
— EYLÜL 2024 —

Yasin Dedebeiroğlu <i>Özel Dosya</i> ———	<i>Bu Dünyadan bir Garip Geçti</i> ———	9
Esra Koyuncu <i>Makale</i> ———	<i>Edebiyat ve Estetik Yargılar</i> ———	15
Şeyda Bozkurt <i>Şiir</i> ———	<i>İstanbul Rüzgârları</i> ———	17
Dilek Nur Aktuna <i>Deneme</i> ———	<i>İyilik mi, Kibir mi? Hoşgörünün iki yüzü</i> ———	19
Mert Can Mantar <i>Şiir</i> ———	<i>Davam ve Sevdan</i> ———	21
Yasin Dedebeiroğlu <i>Röportaj</i> ———	<i>Esra Kızaldođan</i> ———	25
Kerem Gökçe <i>Makale</i> ———	<i>Ömer Seyfettin'in öykülerinde</i> ———	27
	<i>Balkanlar, Türkler ve İkinci Meşrutiyet</i>	
Yağmur Ayan <i>Öykü</i> ———	<i>Ayna</i> ———	51
Savaş Aşçı <i>Öykü</i> ———	<i>Gül İdi Soldu</i> ———	55
Murat Öztürk <i>Öykü</i> ———	<i>Hayatımızın Birkaç Sanîyesinden</i> ———	41
Elif Akpolat <i>Öykü</i> ———	<i>Kırk Tabak</i> ———	45
Ersin Doğan <i>Öykü</i> ———	<i>Okul Traşı</i> ———	51
Esra Koyuncu <i>Şiir</i> ———	<i>Sâye</i> ———	55

Manifesto

Düş Art Nedir?

- Edebiyat ve sanat üreticilerini bir arada toplamayı, birlikte üretim yapmayı, üretileni birlikte sunmayı ve bunun sürdürülebilir olmasını amaçlayan kolektif, bağımsız bir oluşumdur.

Ne Yapar?

- Edebi eser üretiminin yanında, tiyatro oyunları, konser, podcast yayınları, sinema ve kitap incelemeleri gibi çeşitli içerikler üreterek edebiyata, sanata hizmet etmeyi ve edebiyat ile sanata ilgiyi artırmayı amaçlar.
- Toplumsal ilerlemenin yalnızca eğitimle olmayacağına ve kültür-sanatın gelişimi sayesinde de sağlanabileceğine inanır. Bu bağlamda nitelikli sanatçıları bünyesine katmayı, hep birlikte ürettikleriyle toplumsal fayda sağlamayı hedefler.
- Düş Art, bağımsız üretimin ve üretim safhasındaki sanatçının yanında olarak üretimi destekleyip teşvik edici olmayı amaçlar.

DA

DERGİ

EDİTÖRDEN

EDITÖRDEN

"Kitap zekâyı kibarlaştırır"

Cemil Meriç

OKUMANIN BİREYE VE TOPLUMA ETKİSİ

İnsan, doğduğu andan itibaren her konuda ailesi ve yakın çevresinden etkilenir. Doğal olarak ilk eğitim yıllarına kadar zihni ve bilinci bu çevredeki insanlarca geliştirilir. Tüm kodlar bireye bu dönemde yüklenmeye başlar. Elbette bu gelişim çevredeki kişilerin zihni ve bilinci düzeyinde olur. Kişinin hayatında fark yaratacak etken, tüm bu çevreler haricinde kendisinin dışarıdan edineceği alışkanlıkları ve davranışlarıdır.

Bu davranışların veya alışkanlıkların en önemlisi, okumaktır. Ailesinde okuyan kimse olmayan bir bireyin bu ortamda, okuma konusunda örnek alabileceği biri de yoktur. Birey, ergenlik dönemi itibarıyla tanıştığı diğer insanlarda gördüğü şeylere özenir, onların yaptığı şeylere merak duymaya başlar. Burada da önemli husus, bireyin kendisine örnek aldığı kişinin alışkanlıklarıdır. Ülkede okuma oranı düşünüldüğünde (Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi'nin yayımladığı makaleye göre okuma oranımız yüzde dört ile yüzde beş arasında), ergenlik dönemindeyken okuyan birisine denk gelip örnek alma ihtimali de düşük olabilir. Yine de tüm bu ihtimallerin gerçekleştiğini varsayıp genç bir bireyin okuyan birilerini örnek aldığı bir durumu düşünerek, okuyan bireylerle okumayan arasındaki farklardan bahsetmek istiyorum.

Yukarıda da belirttiğim gibi her şeyden önce okuyan insan, zihnen farklılaşmaya başlar.

Cemil Meriç'in dediği gibi; "kitap zekâyı kibarlaştırır."

Okuyan insan; hayata, olaylara, durumlara farklı açılardan, geniş perspektiften bakmaya, empati kurmaya başlar. Geçmişinde öfkesine çok fazla hâkim olamayan, kendisini birçok konuda dizginleyemeyen birinin beş senelik düzenli okuma sonrasında, çocukluktan işlenmiş kodlarının nasıl değiştiğine şahit olabilirsiniz. Daha az öfkelenmeye, kendisini tutmayı öğrenmeye başlar ilk olarak. Aynı zamanda iç kapanık, asosyal bir bireyin daha çok sosyalleştiği ve kendine güvenmeye başladığı gözlemlenebilir.

Okuma yoluyla kişi, kendisinden yeni bir kişi inşa edebilir çünkü okumak, farklı yollara da sevk ettiği için kişi çeşitli alanlarda kendisini geliştirme fırsatı yakalayacaktır. Örneğin, Shakespeare metni okumuş biri tiyatroya ilgi duyacaktır ve sanata da doğal bir akışla giriş yapmış olacaktır. Bir yandan edebiyat bir yandan tiyatroya ilgi duyan kişinin müziğe veya resme de ilgi duyması yine olağan bir durum olacaktır. Tüm bunları kendi zihin süzgecinden geçirip alabildiği kadarını alan kişi kendi ailesindeki veya çevresindeki birçok kişiden farklılaşmaya başlayacaktır. Bu farklılık, yanında yabancılaşma da getirecektir fakat tüm bunlar yine gelişimine katkı sağlayabilecek unsurlar olabilir. Yabancılaşma, kişiyi yine bir arayışa itip elindekilerle ne yapabileceğini düşündürecek. Çevresine, semtine, ilçesine, şehrine ve her girdiği ortama kaosun hâkim olduğuna şahit olan birey de kendisi ile çevresindekiler arasındaki farkı gözlemleyebilecektir. Okuma konusunda önemli diğer bazı hususlar da okuma alışkanlığının erken yaşta başlaması ve okuyan kişinin, çevresindeki insanlara da okumayı aşılayabilmesidir. Okuyan kişileri büyük bir zincirin birer halkası olarak düşünürsek, bu zincirin uzunluğu toplumun ne kadar geliştiği veya gelişmekte olduğu anlamına da gelecektir.

Okumak bireysel bir eylem veya alışkanlık olsa da bütüne bakıldığında toplumun gelişimi adına en önemli etkenlerden olduğu bilinmektedir. Kendisini geliştiren, kendisine bir şeyler katan birey toplumda aslında toplumun gelişimine katkı yapmış demektir. Bu nedenle okumak, her vatandaşın topluma olan sorumluluğudur ve toplumun gelişimi için her vatandaş okumalıdır. Bir bakıma okumak, "vatansever"lik kavramı içine giren bir görevdir de. Bu bilinç bireylerde oturduğunda ve yaygınlaştığında gelişmiş ülkeler sınıfına girebileceğimizden şüphem yok.

Savaş Aşçı

NELE

ÖZEL DOSYA

Yasin DEDEBEKİROĞLU

@yasindedebekiroglu

Bu Dünyadan bir Garip Geçti

Neşet Ertaş, Neşet Baba. Biliyorum ki onu anlatmaya bu sayfalar, kelimeler yeterli gelmeyecek. Bu sayımızda sevgili Neşet Baba'mızı anmak istiyorum. Dilim döndüğünce onu anlatmaya çalışacağım.

Müziğin bizi tanıştırdığı Ankaralı bir dostumla yirmi yıl öncesinde çok müzik dinler, çok konuşurduk. Telefonda yazışmak şimdiki kadar kolay değildi ama o dönemde Messenger imdadımıza yetişmişti. Ben İstanbul'da, o Ankara'da iki müzik seven adam. Bir şarkıda veya türküde akor geçişi, bir vokal farklılığı yakaladıysak değmeyin keyfimize, yorum yapar dururduk. Tam da bu zamanlarda 'Garip' belgeseli yayınlanmıştı. Sonrasında çokça Neşet Baba'nın bağlamadaki virtüözlüğünden, parmaklarındaki ahenkten, Türkülerindeki felsefi sözlerden muhabbet açıp konuşmuşuzdur. On

parmak değilim belki ama klavyedeki hızım bundan olsa gerek. Lafı çok uzatmadan Neşet Ertaş'la birkaç dakikanızı alacağım.

Kırşehir'in Kırtıllar köyünde, babasının ikinci evliliğinden olan beş çocuktan biri olarak 1938 yılında dünyaya geldi. Babası Abdallık geleneği ve bozlak türünün ustalarından Muharrem Ertaş'tır. Kendi anlatımıyla; babasının yanında yaş küçük olduğu için önce zil çaldığını, büyüüp eli kaşık tutunca da düğünlerde kaşık çalmaya başladığından bahseder. İlkokula gittiği yıllarda da keman ve bağlama çalmayı öğrenmiştir. Babasıyla birlikte yörenin düğünlerinde bağlama çalıp türküler söyledi. Tek geçim kaynaklarının da özellikle düğünlerde çalıp söylemek olduğunu anlatır çoğunlukla. Her fırsatta babasıyla olan arkadaşlığını, onunla aynı ruhun insanı

olduklarını hatırlatmıştır bizlere. Baba Muharrem Ertaş, kendisiyle yapılan bir röportajında Neşet'in her şeyi kendisinden öğrenmediğini, elbette kendi ustasından öğrendiklerini oğluna da aktardığını ancak oğlunun kendisini geliştirdiğini, kendi kendine de çok şey kattığını anlatmıştır.

İlk yaptığı bestesi olan "Anam Ağlar Baş Ucumda Oturur" türküsünün hikayesini şöyle anlatmıştır; Kırşehir'de düğünlerde çalgıcılar oda oda gezdirilirdi. Bir düğünde gezdirilirken evlerden birinde ölüm döşeginde bir hasta yatmaktadır, bir kadın da (annesi) başında ağlamakta. Derler ki bu hastaya çalacaksın. Ben ne çalayım hasta insana der, olur mu öyle derken bir şeyler çalar. O olaydan çok etkilenir ve gecesinde bu eseri yazar.

Hiçbir zaman da bu türkü benim bestem diye kimseye söylememiştir. Babası ile bir sohbetinde babasına; “baba ben bir şeyler yazıyorum, sonuna ne yazayım ne söyleyeyim” der? Babası da “bize garipler derler yavrum, gönül de gariptir” der. Bunun üzerine o günden sonra türkülerinde, eserlerinde Garip mahlasını kullanır. Buraya ayrıca eklemek isterim, Neşet Ertaş her fırsatta “Babamla ben aynı ruhun insanlarıyız” diye belirtmiştir. Tarih 1957 yılının sonlarını gösterdiğinde İstanbul’a gitmek üzere Kırşehir’den ayrılır. Cebindeki 2,5 lirayla Ankara’ya kadar gelir ancak yolun kalanına devam edecek parası yoktur. Otogarda gün boyu bağlama çalar ve nihayetinde biri onu İstanbul’a götürmeyi kabul eder. 2005 yılında yayınlanan Garip belgeselinde bu anısını anlatmıştır.

İstanbul’a gelir gelmesine de günlerce beş parasız dolanır durur, ilk günler her ne kadar para kazanmak için iş arasa da bulamaz. Sonunda karın tokluğuna çalışacak bir yer bulmaya çalışır. En nihayetinde Unkapanı plakçılar çarşısına gitmeye karar verir, orada Şençalar Plajın kapısında saatlerce bekler ve sonunda İsmail Şençalar onu dinlemeye karar verir. Babasının bir bozlağı olan “Neden Garip Garip Ötersin Bülbül” ü çalıp söyler. Bu bozlak o sırada orada olan Kadri Şençalar’ı çok etkiler hatta ağlatır da. Hemen nereden gelip nereye gitmekteisin, aç mısın, susuz musun, nerede yatıp kalkmaktasın diye sorar.

Sonunda Neşet’i kolundan tuttuğu gibi Beyoğlu Saz’a götürür. Orada dinlerler ve yiyecek yemeği, kazanacak bir yevmiyesi olur. Tek gözlü bir de oda tutar kendine. Derin bir yalnızlık içerisinde başlar İstanbul hayatı. İlk plağı olan “Neden Garip Garip Ötersin Bülbül” Şençalar plaktan çıkar. Halk bu plakla tanır Neşet Baba’yı, bu arada geceleri Beyoğlu Saz’da sahnesini yapar, yemeğini yer döner tek göz odasına. Konserler de olur, saatler süren gazino sahneleri de. Gel zaman git zaman iki yıl kadar sürer İstanbul’daki serüven. Bu defa yolu Ankara’dır, burada Kazablanka Gazinosu’nda çalışmaya başlar. Öncesinde farklı tarzda müzisyen ve oyuncularla birlikte çıkar konser turnelerine, ardından tek başına çıkar çeşitli organizasyonlara. Bu sayede Türkiye’nin birçok şehrini ve ilçesini dolaşmıştır.

Bu sırada askerlik dönemi gelir, askerliğini 1962’de İzmir’in Narlıdere ilçesinde yapar. Askerlik sonrası Ankara’da Tavşancı lakabıyla bilinen ünlü saz yapım ustası Hüseyin Koluman ile tanışır. Ertaş, bağlamada duymak istediği tonu yakalamak için kendi kendine bağlama teknesi oyar. Bu arada önce bu saz dükkânına ortak olur, kısa süre sonra da tekrar Hüseyin Koluman’a burayı tümüyle devreder.

Çalıştığı günlerden birinde, Leyla isimli genç bir kız plaklardan ve radyodan tanıdığı Neşet Ertaş’la tanışmak için yanına bir kız arkadaşıyla saz dükkânına gelir.

Neşet Baba, gönlünü kaptırır bu kıza ve kısa süre sonra evlenirler. Baba Muharrem Ertaş, kendisinden habersiz ve bilgisi dışında gerçekleşen bu evliliğe şiddetle karşı çıkmıştır. Sadece yedi yıl sürer evliliği.

1969 yılında TRT sanatçılarından oluşan bir ekiple konser vermek üzere gittiği Almanya dönüşünde kaza yapar. Ehliyesiz araç kullanmaktan 3 ay hapse mahkûm olur. Hapishane günleri zor zahmet geçerken, “Bozkırın tezenesine geçmiş olsun” yazan imzalı bir kitap gelir. Bu kitabı yazarın kendisinin mi yoksa bir başkasının mı gönderdiği konusu imza sahibini hatırlayamadığı için uzun süre açıklığa kavuşmamıştır. Yıllar sonra, “Neşet Ertaş” kitabının yazarı Bayram Bilge Tokel’e ve Kalan Müziğe ulaşan Erdoğan Atakar adında bir hayranı, Yaşar Kemal’in “Üç Anadolu Efsanesi” adlı kitabını, Karaköy’de aynı büroda çalıştıkları üç arkadaşıyla birlikte, “Bozkırın büyük tezenesine geçmiş olsun” yazarak imzalayıp gönderenin kendisi olduğunu bildirmiştir

Yıl 1976, bir hayli yoğun tempoda çalışmaktadır. Yine her zamanki gibi sahneye çıkar ancak bu kez diğerlerinden farklıdır. Kendisinde bir gariplik olduğunu hissetmiştir. Sol el parmaklarını hareket ettiremez. O gece apar topar acile gider fakat yeterli ekipman ve doktor yoktur. Bu işten anlayan bir ortopedi doktoru bulunur, gecenin o saatinde tetkikler yapılır ama netice bellidir.

Aşırı stres, sigara ve alkol kullanımına bağlı olarak felç geçirmiştir. İki yıl süren bir fizik tedaviden sonuç alamaz. Almanya'da işçi olarak çalışan ağabeyi Necati Ertaş'ın desteği ile tedavi olmak için Almanya'ya gider. Orada sanatçı kontenjanıyla kalır. Kısa süre sonra da çocuklarını yanına alır. 1979 yılından 2003 yılına kadar Almanya'da yaşamış ve 2003 yılında Türkiye'ye temelli dönüş yapmıştır. Almanya'da önce Berlin'e, sonra Köln'e yerleşir. Almanya'da gördüğü tedavilerden olumlu netice alınır. Türk işçilerin yoğun yaşadığı hemen hemen tüm şehirlerde konserler verir, düğünlerde sahne alır. YouTube platformunda eski videolarına denk gelmek mümkün. Almanya'da yaşadığı sürede yirmiye yakın albüm yayımlamıştır. Bu albümler

Türkiye'de büyük bir hayran kitlesine hitap eder. Fakat telif yasalarının yetersizliği sebebiyle bu albümlerden pek bir gelir elde edememiştir. Ara ara Türkiye'deki televizyon programlarına konuk olmuş, memleketiyle hasret gidermiştir. Her nasıl olduysa Türkiye'de ölü olarak biliniyor o dönem. Hatta albümleri öldü diye korsan basılıp satılıyor, haliyle ne telif ne yüzde hak getire. Neşet Ertaş bu duruma çok üzülüyor. Tam da bu dönem Kalan Müziğin sahibi Hasan Saltık çıkageliyor. Neşet Ertaş'ın ölü olmadığını Türk televizyonculara duyuruyor. Neşet Ertaş bir röportajında "para kazanıyorsam Hasan Saltık sayesinde" demiştir.

Yıl 2000, hani Neşet Baba'nın o alçak gönüllülükle seyircisine

"Saygısızlık olmasın, ceketimi çıkarabilir miyim?" sorusunu sorduğu konser; Harbiye Cemil Topuzlu açık hava konseri. Öncesinde Hasan Saltık bir avukat tutar, Neşet Ertaş'ın albümlerini korsan basan firmalardan ciddi miktarlarda tazminatlar alır. Türkiye'ye çağırıldığı Neşet Ertaş'a teliflerini öder. Bu duruma çok şaşırın Neşet Ertaş ertesi gün gider notere bütün yayın haklarını Hasan Saltık'a devreder. Hasan Saltık kabul etmez, çoluğun çocuğun var diyerek iade eder hakları. "O zaman bu albümleri sen yayınla" der Neşet Ertaş. Tek şartı vardır Hasan Saltık'ın; açık havada konser vermesi. Her ne kadar yapamam edemem dese de bu konser tarihe geçmiştir.

2002 yılında dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından kendisine verilmesi uygun görülen “Devlet Sanatçılığı” unvanını “Hepimiz bu devletin sanatçısıyız, ayrıca bir devlet sanatçısı sıfatı bana ayrımcılık gibi geliyor” diyerek kabul etmemiştir.

2009 yılında Unesco Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi kapsamında Türkiye Ulusal Envanteri’ne alınarak “Yaşayan İnsan Hazinesi” kabul edilen Ertaş’a, 25 Nisan 2011 tarihinde İTÜ Konseyi tarafından “Fahri

Doktor” unvanı verilmiştir. Saz çalma tavrı ve tekniği, sesini kullanma ve türkü okuma üslubu, şair/ozan kimliği yanında havalandırdığı şiirlerinin edebî ve estetik değeri, repertuarı, üniversite ve konservatuvarlarda ders ve tez konusu olmuştur. Kadıköy Belediyesi’nin düzenlediği Kadıköy Plak Günlerinin, 2021 yılında gerçekleşen 5’incisi Neşet Ertaş anısına düzenlenmiştir. Bu etkinliğe gidebildiğim için çok şanslıyım.

Neşet Ertaş, 25 Eylül 2012 tarihinde prostat kanseri tedavisi

gördüğü hastanede, yoğun bakıma alındıktan kısa bir süre sonra hayatını kaybetti. Vasiyeti üzerine Kırşehir’e, babası ve ustası Muharrem Ertaş’ın ayak ucuna defnedilmiştir. Bir müzik dehası, duayen sanatçı bu dünyada milyonlarca kişiye ilham oldu. Anadolu’nun ruhunu, kendi hissettikleriyle saza ve söze döktü.

Yattığın yer incitmesin
Bozkırın Tezenesi.
“Döndü dolaştı, vatanına döndü
Neşet Ertaş, Herkes dönecektir asli vatanına er ya da geç.”

Eserleri

1957-1979 Yılları arasında yaptığı kendisinin bile hatırlamakta zorlandığı birçok plak/albumden bazıları şunlardır:

- Aşk Elinden Ağlayan
- Bir Leyla Misali
- Ceylan
- Çoban
- Diloyloy Halay Havası (Köprüden Geçti Gelin)
- Engeller Koymuyor Yar Sana Varsam
- Giyindim Kuşandım Gittim Düğüne
- Hareli Gelin
- Hasta Düştüm
- Kıbrıs Destanı
- Sar Leyla Leyla
- Şeytanın Atına Binip Yeldirme
- Tor Şahin Misali
- Uyma Sakın
- Varıp Bir Kız On Yaşına Değince
- Vefasız Yar Aşkına (vay bana vah bana)
- Yardan Tatlısı Bulunmaz
- Yolcu

Albümleri

- 1957: Neden Garip Garip Ötersin Bülbül
- 1960: Gitme Leylam
- 1979: Türküler Yolcu
- 1985: Sazlı Oyun Havaları
- 1987: Türkülerle Yaşayan Efsan/ Deyişler Bozlaklar Türküler
- 1988: Gönül Ne Gezersin Seyran Yerinde
- 1988: Kendim Ettim Kendim Buldum
- 1988: Kibar Kız
- 1989: Hapishanelere Güneş Doğmuyor
- 1989: Sazlı Sözlü Oyun Havaları
- 1990: Gel Gayri Gel
- 1992: Şirin Kırşehir
- 1993: Kova Kova İndirdiler Yazıya
- 1995: Seçmeler 2
- 1995: Seçmeler 3
- 1995: Seher Vakti
- 1995: Altın Ezgiler 3
- 1995: Benim Yurdum
- 1997: Nostalji 1
- 1998: Ölmeyen Türküler 2
- 1999: Ölmeyen Türküler 3
- 1998: Gönül Yarası

Neşet Ertaş Külliyyatı (17 serilik)

- 1999: Zülûf Dökülmüş Yüze 1/ Kayıt tarihi:1969-1974
- 1999: Gönül Dağı 2/ Kayıt tarihi: 1969-1974
- 1999: Zahidem /3
- 1999: Neredesin Sen/4
- 2000: Garibin Dünyada Yüzü Gülemez 5 /Kayıt tarihi: 1969-1974
- 2000: Niye Çattın Kaşlarını/ 6 Kayıt tarihi: 1969-1974
- 2000: Çiçekdağı /7 Kayıt tarihi: 1969-1974
- 2000: Ayaş Yolları/ 8
- 2000: Sevsem Öldürürler /9 Kayıt tarihi: 1974-1986
- 2000: Ağla Sazım /10 Kayıt tarihi: 1974-1986
- 2000: Hata Benim/ 11
- 2001: Dostlara Selam /12
- 2001: Sabreyle Gönül /13
- 2002: Yar Gönünü Bilenlere /14
- 2002: Vay Vay Dünya/ 15
- 2003: Gurban Olduğum/16
- 2008: Neşet Ertaş 2008/17[2]

Belgesel

- Can Dündar, Garip: Neşet Ertaş Belgeseli, Kalan Müzik
- TRT İç Yapım, Bozkırın Tezenesi, TRT
- Cine5 İç Yapım, Portreler Neşet Ertaş belgeseli, Cine5
- Neşet Ertaş Belgeseli "Ah Yalan Dünyada" | At Yapım
- Neşet ERTAŞ Belgeseli | 25.09.2022 - TRT

Kaynak;

[Garip: Neşet Ertaş Belgeseli (2005)]

Sazın ve Sözü'nün Büyük Ustası: Neşet Ertaş - Bayram Bilge Tokel

[Neşet ERTAŞ Belgeseli | 25.09.2022 - TRT]

<https://yakegm.ktb.gov.tr/TR-258743/neset-ertas-1938-2012.html>

<https://www.kirsehir.bel.tr/haberler/bozlak-ustasi-muharrem-ertas-olumunun-35-yilinda-anildi>

<https://www.evrensel.net/haber/392301/muharrem-ertas-kimdir-muharrem-ertas-in-eserleri>

<https://www.aa.com.tr/tr/yasam/mozart-icin-yapilandan-esinlenerek-neset-ertas-adina-turku-bahcasi-kurdu/3281374#>

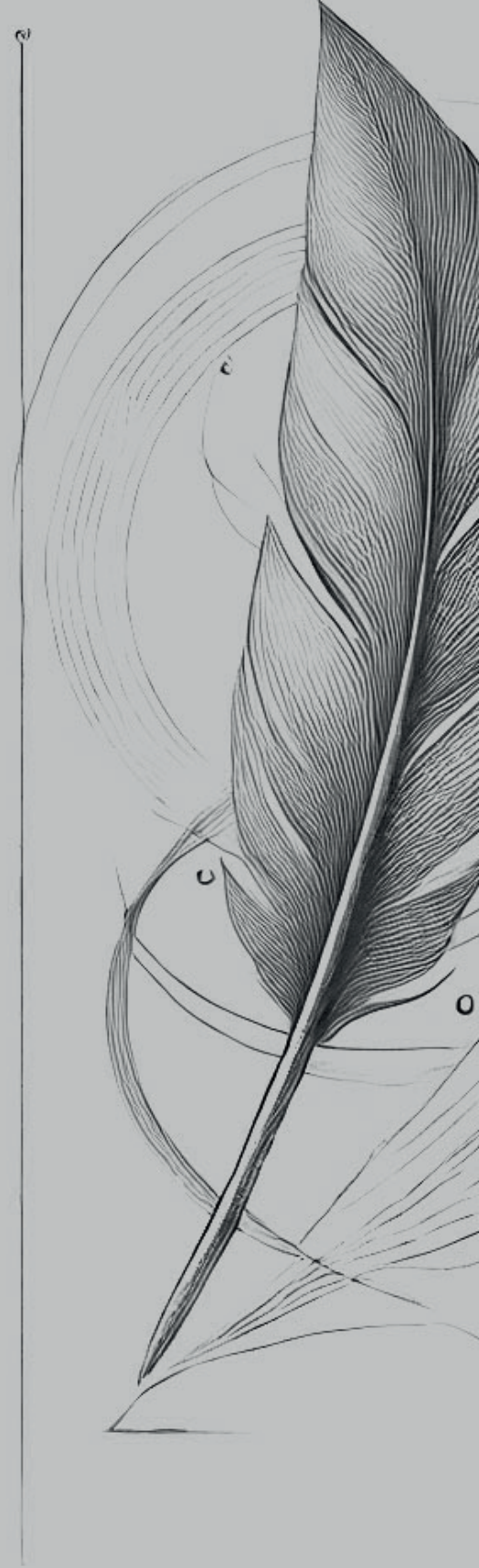
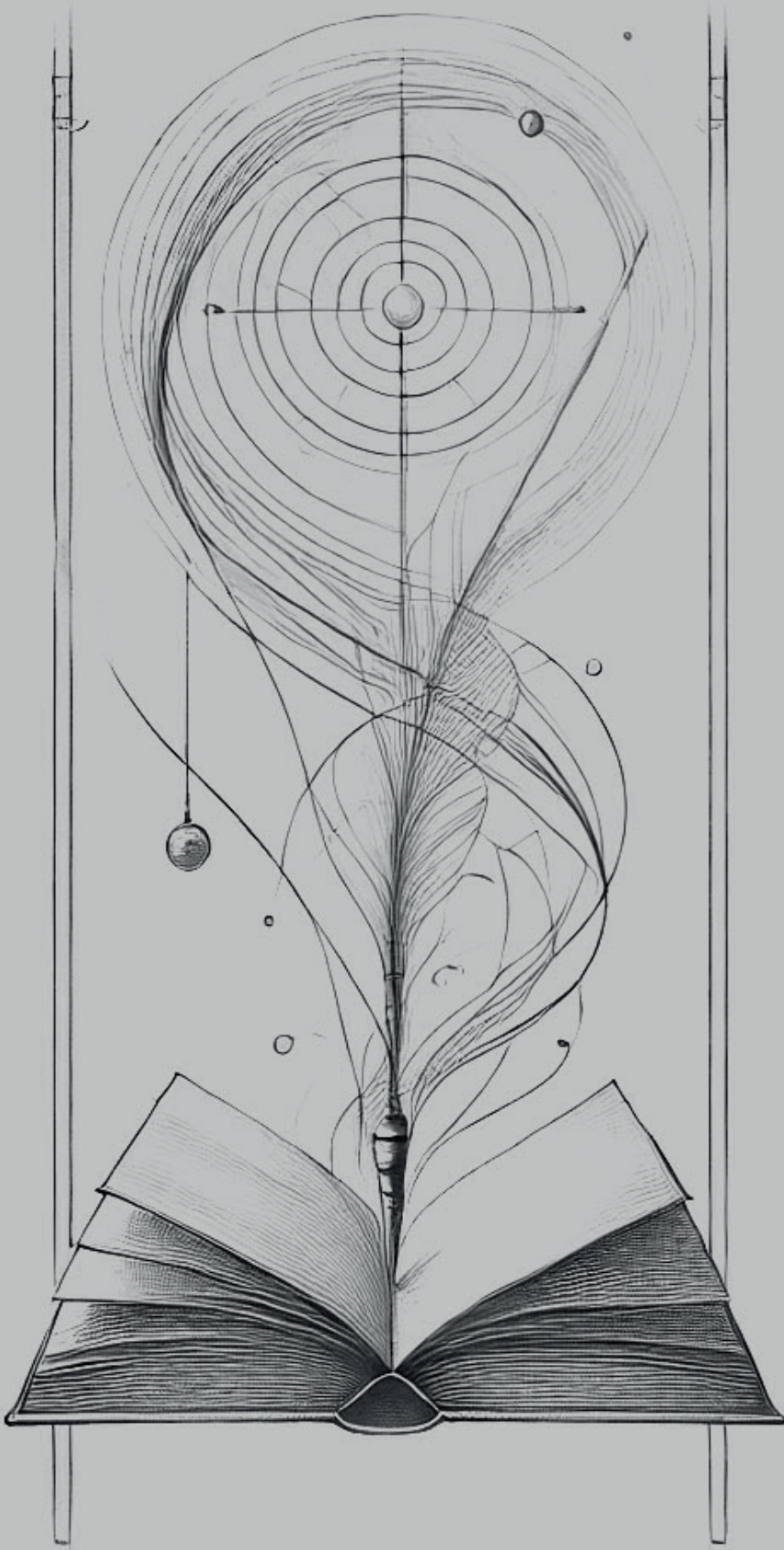
<http://www.kirsehir.gov.tr/neset-ertas-ve-ozanlarimiz>

<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/muharrem-ertas#:~:text=Muharrem%20Erta%C5%9F%2C%20Zurnac%C4%B1%20Kara%20Ahmet,%20%20C4%B1n%20babas%C4%B1%20ve%20ustas%C4%B1d%C4%B1r.>

<https://www.kameraarkasi.org/yonetmenler/belgeseller/garip.html>

<https://www.kralmuzik.com.tr/biyografisi/neset-ertas>

<https://www.milliyet.com.tr/gundem/neset-ertas-kimdir-ve-nereli-buyuk-ozanin-hayat-hikayesi-6314803>

MAKALE

Esra KOYUNCU

© imza__e

Edebiyat ve Estetik Yargılar

“Güzel” kavramı ilk olarak Platon ve öğrencisi Aristoteles’le birlikte tartışılmıştır. Güzellik ve estetik kavramı 17. yy’da birlikte düşünülmüştür. Bununla ilgili ilk adımı Alman filozof Alexander Gottlieb Baumgarten atmıştır ve iki kavramı birbirinden ayırarak “Estetik Felsefesi”ni farklı bir kategoriye almıştır. Tarihselden moderne oluşturulan eserlere bakıldığında güzelliğin nesnel ve fiziksel bir görünüme sahip olduğu kanısına varılmıştır. Diğer dönemlerde ise bireysel zevklerin etkisiyle güzellik konusu incelenmiştir. John Locke, güzellik kavramına hem öznel hem de nesnel olarak bakılabileceğini

söylerken Kant ikisini de ayrı ayrı değerlendirir.¹

Berna Moran Edebiyat Kuramları ve Eleştiri kitabında estetik yargıyı iki boyutta incelemiştir. Bunlardan biri nesnel, diğeri ise öznel yargılardır.

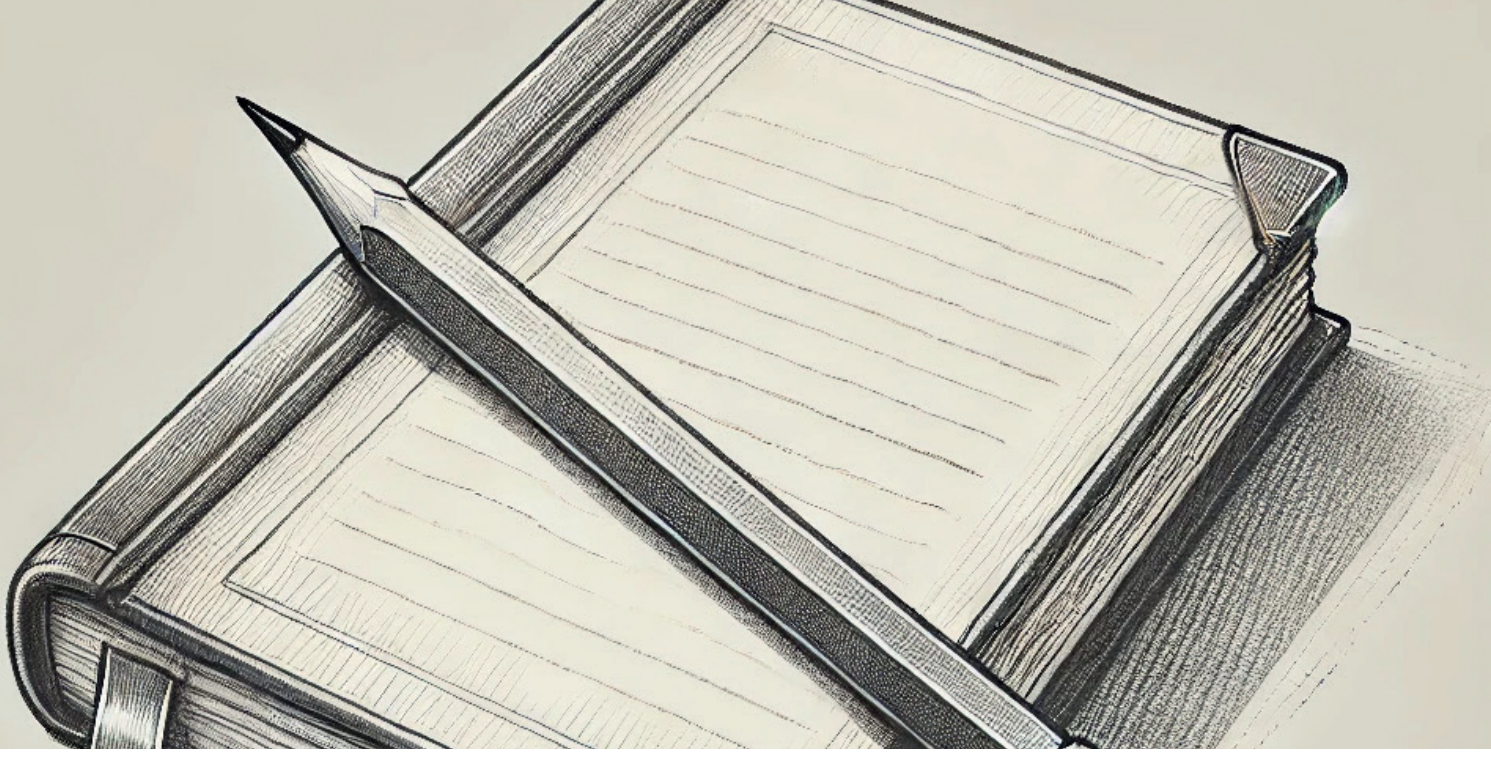
• Nesnelci Görüş

Öznel bakışla estetiğe bakıldığında iki zıtlıktan biri diğerinden üstün olamaz. Zevk, her insanda ve her toplumda farklılık gösteren bir kavramdır. Örneğin, iki yakın arkadaşın yediği bir yemeği biri salçalı olduğu için sevmeyebilir, biri ise fazla yağlı olduğu için. Bu nedenle hem beğenileri hem de

memnun kalınmayan konuları yargılamak hatalı bir davranış olur. Bazen kişi beğendiği şeyi neden beğendiğini bile bilemeyebilir de. Peki eserin iyi olması, okuyucunun kesinlikle eseri beğenip zevk alacağını bir göstergesi midir?

İçinde çok fazla hata barındıran bir romanı sadece yazarı için seven ve okuyan insanlar yok değildir. “Niçin?” sorusu bu anlamda cevapsız kalıyor. Ayrıca şu soruyu da sormak gerekir. Herhangi bir sebep sunulurken öznel bakış açısından insan kurtulabilir mi?

¹ Ayşe Tekel, "Estetik Yargı ve Estetik Yargıyı Etkileyen Faktörler", Sanat ve Tasarım Dergisi, 2015, s. 150.

Bir eser öznel değil de nesnel olarak incelemek istenirse üç başlık altında örneklerle incelenebilir

a- Bir değer yargısı (Y) var:
“Okuduğum roman çok güzeldir.”

b- Bunun bir sebebi (S) var:
“Çünkü romantik bir anlatımı vardır.”

c- Genel bir norm (N) var:
“Romantik anlatıma sahip olan bütün romanlar güzeldir.”

Kitabın romantik bir anlatıma sahip olması, o kitabın güzel olduğunu kanıtlayan bir nitelik midir yoksa kanıtlanabilir olması için daha fazla S'ye mi ihtiyaç vardır? Eser üzerinde genel bir yargıya varabilmek için asıl önemli olan normların bulunmasıdır.

Bunun için bir yol olarak ilk düşünürlerin tartıştığı “sanatın özü” probleminde tekrar dönülebilir fakat bu konuda ortak bir noktaya varılamadığı görülür. Estetik zevkin organik

birlik içinde eserde meydana gelmesi de belki bir norm olarak kullanılabilir. Sonuç olarak eserde kullanılan öğelerin her birinin birbirleriyle olan sağlam ilişkisi ve ortaya çıkardıkları mükemmel düzen kişinin estetik algısında “güzel” olarak nitelenebilir. Fakat burada da tekrar kişinin öznelliği devreye girecek ve topluluklar içinde belli bir norm sağlanamayacaktır.

Yukarıda verilen çözüm yolları elbette kesin sonuçlara varılabilen fikirler olmayacaktır. Bazı estetikçilerse fikirlerini daha sade bir şekilde üç normla açıklamışlardır.

Okuyucu bir eseri okurken onun özenli ve düzenli olması ister. Kendi içerisinde çelişkileri olan, her sayfada gereksiz yere kafa karıştırıcı unsurların olması okuyucuyu rahatsız edebilir ve eserin alt metni mükemmel olsa da estetik olarak alt seviyelerde kalabilir. Bu nedenle eserde birlik her zaman aranan, önemli bir normdur. Eserin içindeki tempo

ve heyecan, okuyucunun okuma motivasyonunu yükseltir ve merak duygusunu en üst seviyelere çıkarır. Yazarın bilinçli olarak oluşturduğu karmaşa, okuyucuda tekrar okuma hevesi yaratır. Bu sebeple eserin karmaşık olması norm olarak belirlenebilir. Bir eserde anlam derinliğinin olması, okuyucunun zihnine ve sezgilerine inmenin yollarından biridir. Böylelikle yoğunluk da son norm olarak değerlendirilebilir. Normların her birine bakıldığında fazla genel olduğu görülür. Bu nedenle de hiçbir fayda sağlamaz. Ne kadar düşünülürse düşünülün bu sayılanların genel-geçerlik oluşturduğu söylenemez.

• Öznelci Görüş

Her insan farklı kültürlere ve farklı beğenilere sahip olduğu için bu görüş estetik yargılar konusunda tartışılmayacağını söyler. Bu görüşe göre genel-geçer ölçütler bloke oluyordu. Aynı zamanda da değer ölçütleri olamayacağından bahsediyorlardı.

Yargıların doğru ya da yanlış olarak değerlendirilmemesi gerektiğini savunan “duygular”, bunların betimleyici önermeler olmadığını söyler. “Bu güzel bir romandır” önermesiyle “Bu roman 246 sayfadır” önermesi onlar için aynı şeydir ve okuyucunun roman hakkında pek bilgisi olmadığı izlenimini verir. Sayfa sayısı bize bilgisel bir anlam verir fakat estetiği için yorum yaptırmaz ya da “Bu güzel bir romandır” cümlesi kişinin yalnızca duyguları hakkında bize bilgi verir.

Değerler tasvir edici bir hale getirilemez çünkü betimleyici terimlerin duygusal yanları atlanmış olur. Örneğin, estetiklikten uzak bir kelimeyi ele alalım. “Orospu” kelimesinin sözlükteki anlamı “para karşılığında erkeklerin cinsel arzularına hizmet etmeyi meslek edinmiş kadın” demektir.² Bu sözcük mahkemede bir sanık için kullanılsa sanık ve yargıç buna itiraz edebilir çünkü kaba, aşağılayıcı ve argo bir tabir kullanılmıştır. Savcının bunun yerine “sanık hayat kadını olarak yaşamını idame ettirmektedir” cümlesini kullanması daha yerinde olacaktır. Kelime ve anlama bakıldığında her ikisinin de birbirini tamamladığı görülse de kullanılan cümlede duygusal bir anlam yoktur. Kullanılan kelime ise tasvir edilemeyecek olan duygusal bir anlam vardır. Duyguların tam da bahsetmek

istediği nokta budur. Onlara göre estetik yargılar duygusaldır ve nesnel bir gerçeklikten uzaktır. Bu nedenle doğru ya da yanlış olarak değerlendirilemezler.

Leder, Belke, Oeberst ve Augustin’in fikirleri de bu düşünceyi destekleyici niteliktedir. Daha sistemli bir şekilde inceleyen düşünürlere göre estetik yargının belli süreçleri vardır. Nesne ve bireyin birbirleriyle olan duygusal bağı estetik yargının şekillenmesine olanak sağlar. Kişi nesneyi öncelikli olarak duyuşsal olarak algılamaktadır. Nesnenin kişi üzerinde bıraktığı etkiden sonra nesne bilgi haline dökülür. Oluşan bilgiler kişinin zihninde deney sahibi olduğu olaylarla ilişkilendirilip nesneyi anlamlandırır.³

Bir nesne estetik yargılarda incelendiğinde kişinin beğenisine dayanan öznel bir ifade değil, nesnel bir yargı da olabilir. Örneğin bir telefon dükkânında mavi, siyah ve kırmızı telefon kaplarının satış rakamlarını inceleyelim. Siyah telefon kabının diğer kaplardan daha çok satıldığını ve biraz daha pahalı olduğunu görebiliriz. İnsanların beğenilerinin ya da kullanım rahatlığı daha çok rağbet görmesini sağlayabilir. Bu tercih insanlar tarafından bir kere belirlendikten sonra diğer kapların renklerini değerlendirmek nesnel ölçütlerle yapılmıştır.

Estetik yargılar akla yatkınlık ölçütüyle de değerlendirilebilir.

Doğru-yanlış ölçütleri ile “akla yatkınlık” arasında şu farklardan söz edilebilir:

- 1) Akla yatkınlık ancak doğruluğunu tam olarak bilemediğimiz durumlarda kullanılır.
- 2) Akla yatkın önermelerin hiçbiri doğruluğundan emin olduğumuz bir önermeyle zıt olamaz.
- 3) “Q doğrudur” ve “P doğrudur” önermelerine bakıldığında zıt görünseler bile “Q akla yatkındır” ve “P akla yatkındır” çıkarımları yapılabilir.⁴

Toparlamak gerekirse estetik yargılar yalnızca öznellik ölçütü olarak belirlenerek değerlendirilmez. Dünyada ve toplumlarda yerleşmiş birtakım ölçütler olduğundan eserler nesnel olarak da değerlendirilebilir fakat ölçütler genel-geçerliğe uymadığından bizleri net bir cevaba ulaştırmayacaktır. Edebiyat gibi düşüncelerin özgünlükle budaklandığı bir alanda genel-geçer ölçütlerin olma zorunluluğunu beklemek neredeyse imkânsız olacağından buna bir kusur olarak bakılması uygun olmayacaktır. Bu nedenle edebiyatta estetik her açıdan değerlendirilebilir.

² Kubbealtı Lugatı, <http://lugatim.com/>

³ Ayşe Tekel, a.g.m., s. 151.

⁴ Joseph Margolis, “Proposals on the Logic of Aesthetic Judgements”, *Philosophical Quarterly*, 1959, s. 209.

KAYNAKÇA

Margolis, Joseph. “Proposals on the Logic of Aesthetic Judgements”, *Philosophical Quarterly*, 1959.

Moran, Berna. *Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2018.

Tekel, Ayşe. “Estetik Yargı ve Estetik Yargıyı Etkileyen Faktörler”. *Sanat ve Tasarım Dergisi* 0 (2015): 149-157.

DENEME

Dilek Nur AKTUNA

© dileknurr

İYİLİK Mİ, KIBİR Mİ? Hoşgörünün iki yüzü

Hoş görmeyi biraz yanlış anlıyoruz, diye düşünüyorum. “Onu da öyle kabul edeceğiz, onu da öyle idare edeceğiz” gibi bir yerden bakıp kibir çalıştırıyoruz. Hâlbuki hoş görmek, hoşunu görmek, hoş tarafını görmek demektir.

İnsan dediğimiz Yin-Yang gibi değil midir? İyiyi de kötüyü de potansiyelinde saklamaz mı? Öyleyse kim kimden daha iyidir? İçindeki kötülüğe rağmen iyiye çabalayandan daha iyi kim olabilir? Peki, kim içinde ne kadar kötülük potansiyeli taşıyor biliyor muyuz? İçinde taşıdığı keskin zekayla ilişik yoğun kötülük potansiyeline karşın, iyi olmaya çalışması takdire şayan değil midir? Bu potansiyeli baskılamaya çalışarak kontrol altında tutması ve bir de üstüne, karşıdan

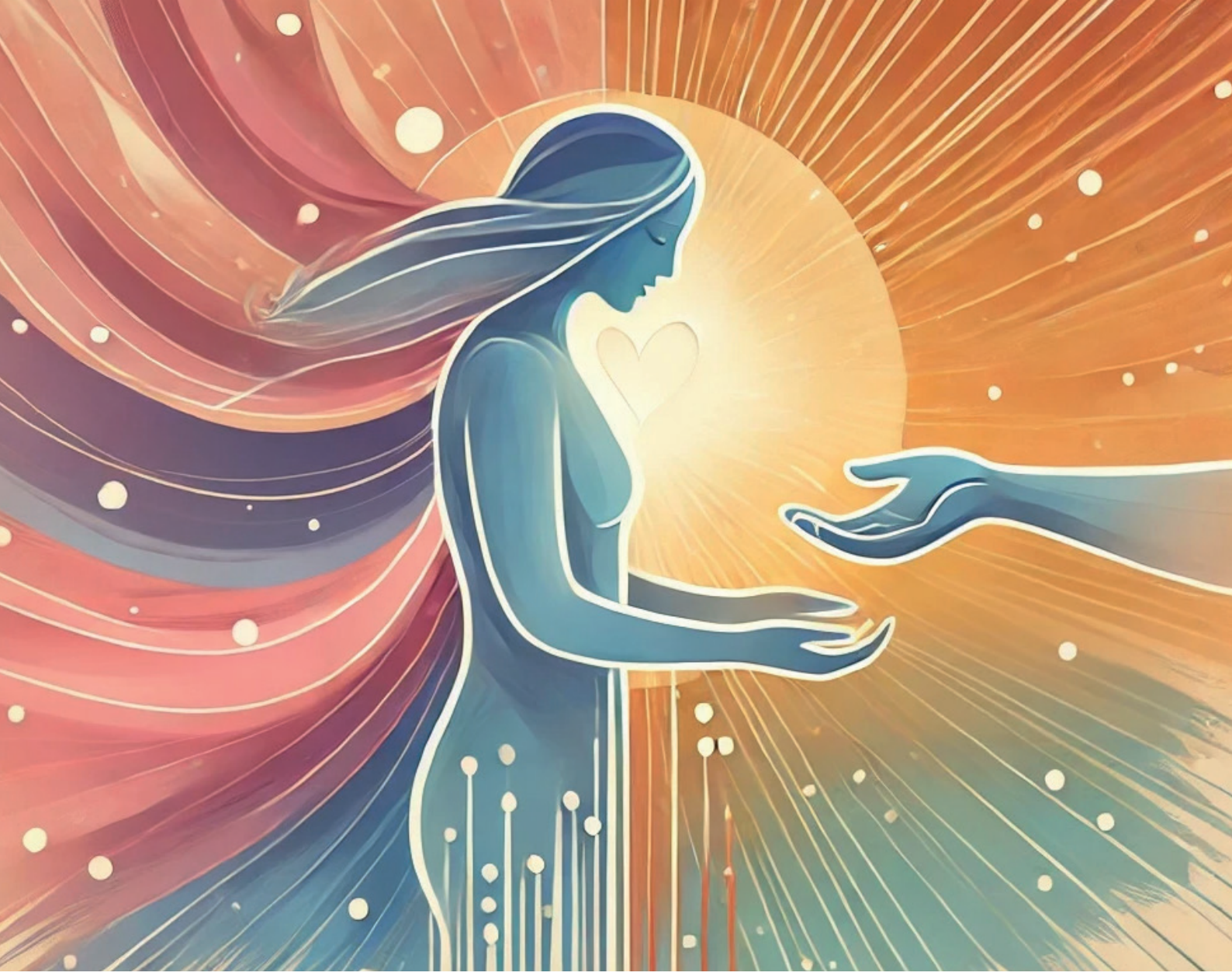
bakanların “az” diye adlandıracağı miktarda bile olsa iyilik yapmaya çalışması, iyiliğini çoğaltma çabası saygıyı hak etmiyor mu?

Bir davranışı iyi ya da kötü olarak adlandırırken kıstasımız nedir? Sadece fayda ya da zarar gözeterek mi karar veririz, yoksa kanaatlerimizin temelinde bazı içsel keşiflerimizin de etkisi var mıdır? Bazı iyilik diye adlandırılan davranışların, kötülük niyetiyle yapılmadığı halde yine de zarara uğratması peki? Ne zaman niyetimizle sonuçlar tam olarak uyuyor ki? İyi niyetle çıkılan yolların bile imtihanları ağır ve sonuçları hüsrana olabiliyorsa ve bazı iyi niyetlerin kaynağı sadece kibirse?

Bazı insanlar görüyorum;

beklentiyle bir şeyler yapıyorlar. İlk bakışta iyilikten, güzellikten başka bir amacın güdülmediğini düşündüren ancak yaptıklarının karşılığında görmeyi arzuladıkları ‘yüceltilme beklentisi’ karşılanmadığında canavara dönüşüyorlar. İyilik için iyilik mi bu peki, yoksa kibir için mi iyilik? Bu davranışın sonucu faydalı bile olsa iyilik olarak adlandırmayı hak eder mi?

Bir de bize göre yetersiz, basit, cahil diye etiketlediğimiz insanlar var. Bu yargılara vardığımız anlarda bir an durup “Ben de daha bilgili birisi için çok cahilim, ben de benden daha yetenekli birisine göre çok daha yeteneksizim” diyebilme cesaretini gösterebilseydik, hayatlarımızda neler değişirdi?

Kim bir kusur ararsa hem kendisinde hem de diğer insanlarda hemen onu bulur. Kim de bir güzellik ararsa hem kendisinde hem de diğer insanlarda onu da hemen bulur.

Hem zaten biz insanlarda neyi çoğaltıp eşelersek, hayat da bizde o şeyi çoğaltmıyor mu? Hep böyle olmadı mı? Hani algıda seçicilik konusu...

Gönül en çok neyi arıyorsa, göz de en çok onu görüyor. Böyle olmasa, aynı zamanda, aynı yerlerde, aynı koşullarda yaşayan insanların hepsinin

durumla ilgili çıkarımlarının aynı olduğunu görürdük. Oysaki, aynı durumdaki insanların kimi daha umutlu ve mutluyken, kimi daha umutsuz ve karamsar olabiliyor. Hatta, daha ağır şartlarda yaşayan insanlar, nice hoşlukları arayıp nihayetinde bulmuş, kalpleri umutla dolu iken, nispeten daha şanslı denilebilecek kişilerin ise çok daha umutsuz ve karamsar yaşadıklarını görüyoruz. Bu bile aslında hemen her şeyin bizim algımızla şekillenebileceğini göstermez mi?

Hoşluk görmek, başkalarına bir lütuf değil, kişinin kendi

kalbine şifa verir. Kişi hoş gördüğü kişi ya da olaylar için bir beklentiye giriyorsa gerçekten hoş görüp göremediğini kalpten sorgulamalıdır. Şayet derinlerde bir beklenti içerisinde olduğunu düşünüyorsa bu, hoş göremediği anlamına gelir. Hoş göremiyor olmak ise en nihayetinde kişinin hem ruhunu hem bedenini zayıf eder. Tabii ki, zayıf olmayı istemek de bir seçimdir. Buna kim, ne karışabilir?

O halde, kim neyi arıyorsa, tüm yolları ona çıksın diyelim mi?

Mert Can MANTAR

mertmantar3

Davam ve Sevdam

Yoksun, olmayacaksın da asla,
Benimki bir rüyaydı bu cihanda,
Rüyalarla yaşanmaz biliyorum,
Düşüyorum kasvet dolu hayata.
Ezberledim seni düşlerimde,
Neye yaradı bunca çile?
Değmedi gözlerim tenine
Yıkıldım her gelmeyişinde.
Bir faşistin kanlı elleri gibi,
Boğdun benim çocuk kalbimi.
Belki çarpıyor hala ama
Duygu taşıyamıyor ruhuma.
Vazgeçtim, sevilmez her güzel,
İnandıkları kendinden çirkinse.
Güzellik neye yarar şimdi?
Beynin çürümüş bir ceviz tanesi...
Bir cesur vardır elbet benim davamda,
Bulurum yan yana bir propagandada,
Biz ki güçlü bileklerimizle birer proleter,
Topraktan ekmek, yürekten sevda biçer...

RÖPORTAJ

Yasin DEDEBEKİROĞLU

yasindedebekiroglu

Esra Kızıldoğan

Merhaba Esra Hanım. Biz, Düş Art olarak üreten edebiyatçıları ve sanatçıları bir çatı altında toplayıp eserlerimizi dayanışma ruhuyla kitlelere ulaştırmak, aynı zamanda toplum yararına içerikler üretmek isteği ile bir araya geldik.

Öncelikle, bilinenler dışında Esra Kızıldoğan kimdir? Mesela, sizi oyuncu olmaya ilk iten, tetikleyen şey ne oldu ve bu yola girmeden önce hayatınızda bir kırılma anı yaşadınız mı?

Benimle ilgili, oyuncu olmam dışında tam olarak ne biliniyor, bilmiyorum tabii ama insanların söylediğine göre, sanırım dışarıdan bakıldığında, olduğumdan daha ciddi görünüyordum. Aslında tahmin edilenden çok daha şakacı ve neşeliyimdir. Ne bileyim, düzenli spor yaparım, yemek yapmayı çok severim, gezeyim dolaşayım bayılırım, dans etmeyi çok severim vs.

Zor bir soru bence. Yani kim olduğunu tarif etmek zor.

Oyunculuğa, İzmir’de lisedeyken tesadüfen başladım aslında. Arkadaşlarım okulda kendi aralarında tiyatro kursunun sınavlarına gireceklerini konuşuyordu. Kemeraltı’ndaydı kursun yeri, okul çıkışı eve otobüsle birlikte döndüğümüz için ben de onlarla yürüdüm kursa kadar. Oraya kadar gidince ısrar ettiler, sen de kayıt yaptır, diye. Ben de onlarla birlikte kaydoldum ve sınava girdim, o arkadaşlarımı almadılar beni aldılar. Çok şaşırmıştım o zaman, ne olduğunu bilmeden gittim ve gerçekten çok sevdim.

Meslek olarak seçmemde ise annemin desteği çok etkili olmuştu. Beni ilk kez sahnede izledikten sonra gece odama gelip konservatuara gitmeyi düşünebilirsin aslında, demişti. Sanırım bahsettiğiniz kırılma anı benim için buydu.

Yaptığınız iş gereği birçok kıymetli oyuncuyla çalıştınız. Size ilham olan biri var mıdır? Tanışmadığınız biri de ilham olmuş olabilir. Yoksa bile izlerken büyülediğiniz bir oyunculuk oldu mu? Olduysa karakter ve oyuncu ismi verebilir misiniz?

O kadar çok ki... Gerçekten olağanüstü sanatçılarla çalışma fırsatım oldu, burada hangi birini sayabilirim bilmiyorum. Bazısı ustamdı, bazısı hocamdı, bazısı arkadaşım, bazısı yönetmenim, bazısı tasarımcımız, bazısı müzisyen...

Bu anlamda çok şanslı oldum hep ama bana ilham olması için birinin illa sanatçı olmasına da gerek yok. Herhangi bir şeyi iyi yapmak isteyen, gerekli emeği veren, çalışkan, disiplinli, tutkulu herkes benim için büyüleyicidir. Hangi meslekten olursa olsun.

Bizim platformumuzun amaçlarından biri topluma faydalı işler de üretmek, paylaşmak. Bu paralelde, bizim aracılığımızla; okurlarımıza, takipçilerimize ve elbette sizlerin hayran ve takipçilerine en beğendiğiniz oyun ve kitabın hangileri olduğunu tavsiye olması adına söyleyebilir misiniz?

Klasikleri severim, oynaması da izlemesi de çok zevkli benim için. İyi yorumlanmış bir Shakespeare izlemek veya oynamak eşittir mutluluk. Çehov çok çok severim ama maalesef hiç oynamadım, çok isterdim. Henrik İbsen, Harold Pinter, Samuel Beckett çok var çok...

Bir kitabın filme uyarlanmasını istesenez bu hangi kitap olurdu ve siz hangi rolü canlandırmak isterdiniz? Dünya tiyatro klasiklerinden hangisinde, hangi rolde oynamak isterdiniz? Bir de çalıştığınız işler içerisinde, kendinizin oynadığı, canlandırdığı karakterler arasında

en beğendiğiniz karakter hangisi oldu?

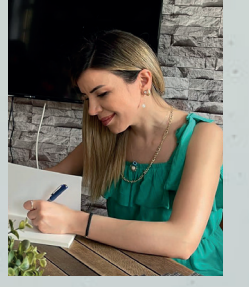
Aslında uyarlandı. Virginia Woolf'un Mrs. Dalloway kitabını ve Clarissa Dalloway karakterini çok özel bulurum. Bu kitaptan beslenen 'The Hours' filmi de çok sevmiştim. Bunun dışında İhsan Oktay Anar'ın Puslu Kıtalar Atlası'nın hakkı verilerek sinemaya uyarlanması harika olmaz mıydı? Böyle bir şey olsa çok heyecanlanırdım. Kendi oynadıklarımın ise Oyun Atölyesi'nde yapıyoruz Stefan Tsanev'in Jeanne D'arc'ın Öteki Ölümü oyununu her zaman gülümseyerek hatırlıyorum. Şu anda oynadığımız Hamiyet de yaşattığı muazzam deneyimlerle ve kazandırdığı müthiş arkadaşlarla hafızamda ışıltılı bir yer alacak gibi görünüyor.

Son olarak, sizin de oyunculuk eğitimi verdiğinizi ve buna "yol arkadaşlığı" olarak baktığınızı

biliyoruz. Bu yolda ilerlemek isteyen gençlere neler önermek istersiniz. Bu işin olmazsa olmazı nedir?

Her işte olduğu gibi bizim işimizin de olmazsa olmazı çalışmak ve emek vermektir. Oyuncu, merak etmek zorundadır. İnsanı merak edecek öncelikle, sonra takip edecek ne oluyor ne bitiyor, yaşadığı ülkede ne oluyor, dünyada ne oluyor? Neden oluyor bu olanlar? Sosyoloji, psikoloji, felsefe ne anlatıyor bize? Şiir ne işe yarıyor bu dünyada? Tüm bunları da bir zorunluluk gibi değil, varoluşu, bu ve şimdi buraya yazamadığım bir sürü konuyla temas etmeye ihtiyaç duyuyorsa bu işlere kalkışmalı bence insan, yoksa vallahi değmez, hiç bulaşmasınlar derim.

Bizi kabul edip sorularımıza içtenlikle cevap verdiğiniz için size çok teşekkür ediyoruz. Sahneniz, alkışınız çok olsun...

Şeyda BOZKURT
@seydabozykurtofficial

İstanbul Rüzgârları

İstanbul rüzgarları bağrımda esiyor
Bu soğuk kış geceleri bitmek bilmiyordu
Sıradan hayatım sona ermiyor
Kalbimdeki ateş dinmek bilmiyordu

İstanbul rüzgarları derinlerde esiyor
Üşüyorum yorgunum soğuk havalar hiç geçmiyor
Her gün yeniden acım tazeleniyordu
Yekpare aşkın beni benden ediyordu

İstanbul rüzgarları bu gece sessiz esiyor
Sokaklar yalnız ben yağmurlarla ağlıyorum
İstanbul benden vazgeçmişti
Sokaklar yağmur ve gece beni terk etmişti

İstanbul rüzgarları gözlerimde esiyor
Gözlerimde sonsuz bir pınar gibi
Bu terk ediliş beni sensiz, beni bensiz bıraktı
İstanbul beni terk etmişti

MAKALE

Kerem GÖKÇE

@keremg1923

Ömer Seyfettin'in öykülerinde Balkanlar, Türkler ve İkinci Meşrutiyet

Balkanlar; Balkan Savaşları, çıkan isyanlar, kurulan cemiyetler (İttihat ve Terakki Cemiyeti), 2. Meşrutiyetin ilanı gibi sebeplerle Türk tarihi için çok önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle Modern Türkiye'nin kuruluşu sürecinde mutlaka Manastır, Selanik ve İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne sıklıkla değinilir. Bu yazıda da Ömer Seyfettin'in Balkanların geçtiği bazı öykülerini inceleyeceğiz. Ömer Seyfettin, 1909'da Selanik'e gider ve İTC ile bağlantısı bu zamandan sonra başlamaktadır. Bu bağlantıya örnek olarak İsmail Kekeç'in Ömer Seyfettin'in İttihat ve Terakki Cemiyeti ile ilişkisi adlı yazısından şu cümleyi örnek olarak sunabiliriz: "31 Mart Vakası'nı bastırmak üzere 17 Nisan 1909'da İstanbul'a gelen Hareket Ordusu'nda Ömer Seyfettin de vardır." (KEKEÇ 193) Balkanlara

gittiğinden, buradaki Bulgarların Türklere yaptığı işkencelere, kötülöklere değinmektedir. Hatta bir zamanlar televizyonlarda yayımlanan, Balkanların Osmanlı İmparatorluğu hakimiyetinde olduğu zamanları anlatan "Elveda Rumeli" adlı dizide de bu olaylar çokça geçmektedir.

İttihat ve Terakki Cemiyeti hakkında değinebileceğimiz bir başka durum 2. Meşrutiyetin, milli bir bayram olarak görülmemesidir. Bunun sebebi de imparatorlukta yaşayan herkese "Osmanlı" denmesidir. Buraya da değineceğimiz zaman Türkçülük fikrinin önemini anlayacağız. Çünkü Osmanlılık fikrine göre Yunanlar da Bulgarlar da Yahudiler de Osmanlı sayılmaktaydılar ve bu durum imparatorluğun yıkımını sağlayacak nedenlerden biri olacaktı.

Yazımızda söz konusu olan diğer unsur ise İkinci Meşrutiyet İhtilalidir. Bu ihtilalin gerçekleşmesinin sebebi, 34. Padişah olan 2. Abdulhamid'in, 93 harbi nedeniyle meclisi kapatması ve gücü elinde toplamasıdır ve 2. Abdulhamid'in bu baskıcı rejimi olan istibdattan bıkan İttihatçılar, Enver Paşa ile Resneli Niyazi Paşa'nın yaptıkları hareket 2. Meşrutiyeti ilan etmiş, bir sene sonrasında da (1909) 2. Abdulhamid tahttan indirilerek hakimiyeti son bulmuştur.

Edebiyatımızın değerli yazarlarından birisi olan Ömer Seyfettin bu konuları eserlerinde işlemiştir. Şimdi başlıklar altında Ömer Seyfettin'in eserlerindeki bu konulardan bahsedelim.

Beyaz Lale

Aslında Ömer Seyfettin'in öyküleri her ne kadar çocuklara okutulması önerilse de bu durum her öyküsü için geçerli değildir çünkü Ömer Seyfettin, özellikle Türklerin çektiklerini bütün çıplaklığıyla anlattığı için küçük yaştaki bir çocuğu ruhsal olarak kötü etkileyebilir. Bu öykülerinden birisi de Beyaz Lale öyküsüdür.

Beyaz Lale öyküsü, Balkan Savaşları sırasında Bulgar ordusunun Türk milletine (özellikle kadınlara) çektirdiği işkencelere yer vermektedir. Bulgar ordusunun başı olan Radko'nun yaptıklarını okuduğunuz zaman bir nevi daha yakın tarihte Adolf Hitler'in Yahudilere yaptığı şeylere benzer durumlar görmüş olabilirsiniz.

Bulgarların "Büyük Bulgaristan" gibi bir hedefleri olduğundan bahsedilir. Tıpkı Yunanların "Megali İdea" veya Ermenilerin "Great Armenia" planları gibi. Bulgarlar bunu gerçekleştirmek için Türklere çokça işkenceye varacak kadar kötülükler yapmışlardır. Ahmet Halaçoğlu'nun Rumeli'den Türk Göçleri adlı kitabından bu duruma örnek olarak şu cümleleri verebiliriz: "İskeçe'de de Bulgarlar ele geçirdikleri kişileri parça parça etmişler, Komanova ve Üsküb arasında takriben 3.000 kişiyi katletmişlerdir." (HALAÇOĞLU 49)

Bir bebeği, yanmakta olan bir fırına atması, yanmış ceset

kokusundan zevk alması, bir kız öldürmenin onlarca düşmandan kurtulmuş olmak gibi düşünceleri ve öykünün sonunda da bir Türk kızla zorla birlikte olmaya çalışması ve onun intihar edip kendini öldürmesine sebep olması gibi durumlar Bulgarların Türklere çektirdiklerine örnek gösterilebilir.

Hürriyet Bayrakları

Hürriyet Bayrakları öyküsü de giriş kısmında dediğimiz gibi İkinci Meşrutiyet devriminin milli bir bayram sayılıp sayılmaması konusuna değinmektedir. Öykünün ana kahramanı bu devrime milli bir bayram statüsünde bakmamaktadır. En büyük sebebi şudur ki; Osmanlı İmparatorluğu bir ulus devlet değildir ve imparatorlukta yaşayan herkese "Osmanlı" denilmesinden dolayı imparatorlukta yaşayan Rumlar da Ermeniler de Bulgarlar da Yahudiler de Araplar da Osmanlı idi. Hatta Erik Jan Zürcher, Modernleşen Türkiye'nin Tarihi adlı kitabında da bu durumu yazmıştır: "[...] olağanüstü bir sevinç ve ferahlama vardı, her meslekten ve Müslüman, Musevi, Hristiyan her cemaatten insan caddelerde kardeşlik gösterileri yapıyor, birbirini kutluyordu." (ZÜRCHER 119)

Bu yüzden ana kahramanımız bu 2. Meşrutiyet devriminin hangi milletin milli bayramı olduğunu kendi kendine sormaktadır çünkü ana kahramanın karşılaştığı bir

adam diğer "Osmanlıların" da Osmanlı İmparatorluğu'na bağlı olduklarını savunmaktadır fakat karşılaşacakları durum bunun tam aksi bir durum olacaktır çünkü, özellikle Fransız İhtilalinden sonra tüm dünyaya yayılan milliyetçilik akımının etkisiyle her etnik köken kendi ülkesini kurma düşüncesine kapılmış ve Osmanlı İmparatorluğu'nda da buna bağlı isyanlar başlamıştır.

Ana kahramanımız karşılaştığı kişiyle gezmeye başlar. Uzakta kırmızı bir şey görürler ve ana kahramanın yanındaki kişi bunu ihtilal bayrağı (muhtemelen Allah, Vatan, Namus, İttihat yazılı bayrak) zanneder fakat oraya gittiklerinde o asılı olan kırmızı şeyin kurutulmuş biberler olduğunu ve orada Bulgarların kendilerini bir hakaretle ve soğuk tavırlarla karşılamalarına bakıldığında ana kahramanımızın haklı olduğunu görmüş oluyoruz.

Primo Türk Çocuğu

Primo Türk Çocuğu adlı öyküde de Balkanlar hakkında tek söyleyebileceğimiz şey, olaylar Selanik'in işgali sırasında geçmesidir. Kitap kısaca, Birinci Dünya Savaşı zamanlarında Selanik'in düşman işgaline maruz kalmasını, Türklük bilincinin uyandırılmasını, Türk olmanın verdiği şerefi anlatır.

Eserimizin ana kahramanı olan Primo'nun babası Kenan Bey, Selanik'te yaşamış ve eğitim görmüştür. Selanik şehri, Modern Türkiye tarihi için önemli bir yer tutmaktadır. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz;

- İmparatorluğun İstanbul'dan sonra en büyük şehri
 - İmparatorluk için çok önemli bir liman kenti
 - İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin merkezi
 - İkinci Meşrutiyet Devriminin merkezi
 - Mustafa Kemal Paşa (Atatürk) ve İsmail Enver Paşa gibi önemli kişiliklerin doğdukları yer.
- Yani Selanik'in elden gitmesi

Türk tarihi için önemli bir kayıp olmuştur.

Öyküye dönecek olursak, Primo'nun babası Kenan Bey'in Türklük bilincinin yükselmesi hala süre gelen savaştan dolayıdır. Ahmet Koçak, tam da Primo Türk Çocuğu öyküsündeki bu konuya şöyle değinmiştir: "Kenan'ın milli bilincinin uyanmasına vesile olan da savaştır. Onun zihni, iş için geldiği Selanik'te 'işittiklerinin, gördüklerinin, gazetelerde, ilavelerde okuduklarının sahih olduklarına akıl erdiremeyecek kadar karışık durumdadır." (KOÇAK 641)

Efruz Bey - Hürriyet'e Lâyük Bir Kahraman

Efruz Bey adlı eser ise asıl adı Ahmet olan ve hürriyet aşkıyla yanıp tutuşan Efruz Bey'in, memlekete hürriyeti getirmek için verdiği uğraşı anlatmaktadır. Zaten Efruz Bey romanının Hürriyet'e Lâyük Bir Kahraman bölümüne değineceğiz. Romanın baş kahramanı Efruz Bey, halkı küçük gören ve kendini 1908 devriminin öncüsü olarak gören birisidir. Efruz Bey'in söylemleri ve sonrasında arkasına binlerce kişinin takılması, Mahmut Şevket Paşa'nın halka seslenmesi ve

devrimin gerçekleşmesine de benzemektedir.

Ahmed (Efruz) Bey, hürriyetin sağlanamamasından sonra çalışmış olduğu mabeyin yani saraydan ayrılır. Burada biraz Namık Kemal'i görebiliriz. Çünkü Namık Kemal de şair ve yazar kişiliğinin yanı sıra bir devlet adamıdır ve bir Jön Türk'tür. Üstüne yazdığı bir kasidesinde artık bab-ı hükümetten (hükümet kapısı, saray) ayrıldığını söylemektedir.

Fakat Ahmed (Efruz) Bey, hürriyet hakkında hiçbir şey bilmeyen bir hürriyetçidir. Günümüzdeki devrimciliği veya milliyetçiliği anlamadan ben milliyetçiyim ve yahut devrimciyim diyenlerdendir. Tek bildiği şey Kanuni Esasidir. Romandaki diğer kişiler, Efruz Bey'in aksine hürriyet lafından korkarlardı.

Efruz Bey, "Yaşasın Hürriyet" narası ata ata arkasına binlerce kişiyi almış ve İttihat ve Terakki Cemiyeti Ahmed Bey'in namını duymuş ve ona not da gönderirler. Fakat Efruz Bey, kişilik değişimine uğrar, romanın bir sonraki bölümünde Meşrutiyetçi, hürriyetçi ruhu kaybolur gider. Sadece "asil" gözükmeye çabası vardır. Evet asil olmak değil, görünmek. Tıpkı hürriyetçi gözükmeye çalışması gibi...

KAYNAKÇA

- HALAÇOĞLU, Ahmet. Balkan Harbi Sırasında Rumeli'den Türk Göçleri. Ankara. 2022, Türk Tarih Kurumu
- KEKEÇ, İsmail. "Ömer Seyfettin'in İttihat ve Terakki Cemiyeti İle İlişkisi." Sonsuza Uzanan Ses: Ömer Seyfettin. 2020, Dergâh Yayınları
- KOÇAK, Ahmet. "Savaşın Gölgesinde Yazılan Hikâyeler: Ömer Seyfettin'in Hikâyelerinde Savaşın Yansımaları" Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı. s. 18, 2015, ss. 637-656
- ZÜRCHER, Eric Jan. Modernleşen Türkiye'nin Tarihi. İstanbul. 2022, İletişim Yayınları

ÖYKÜ

Ayna

Yorgunsun... Kollarındaki paketlerin ağırlığından değil omuzlarının düşüklüğü. Kafadaki yükleri taşıyamıyorsun. Bileklerinde keskin izler var, koluna takıp da taşıdığın paketlerin iplerinden olmalılar. Neyse ki geçici. Aman! Kalıcı olsa ne yazar zaten, diyorsun. Kaçını hatırlıyorsun ki kalanların? Ya da kaçını kendinin açtığını?

Anahtarlığını başparmağına takmıştın. Paketleri yere indirmeden kolayca açıyorsun kapıyı, rüzgârla çarpıyor sonra, sert bir ses çıkıyor çelik kapıdan. Senin varlığını duyuruyor evin soğuk duvarlarına.

Bütün yol boyunca hiç nefes almamışsın gibi evi dolduran o eşsiz, mis gibi kokuyu çekiyorsun ciğerlerine, çektikçe daha çok, dahadan da çok... Geri vermek istemiyorsun nefesini. Gittiği yere kadar, diyorsun. Bir solukta içine çektiğin havayı dudacağının ucuna çarpan ilk gözyaşı ile yavaş yavaş bırakıyorsun. Dudaklarından içeriye doğru kayan tuzlu bir tat... Kendini berjerin kollarına

bırakmışsın. Geç fark ediyorsun. Ayaklarını sürüyerek, hatta sürünerek uzandığın yerden doğrulmaya çabalıyorsun. Hâlâ daha kollarında asılı duran paketler; gelişigüzel savruluyor halısız parkenin üzerine doğru...

Oflaya puflaya, ayaklarına bağlı, görünmez beton tuğlalarla banyoya doğru adımlıyorsun. Su; her şeye iyi gelir. Düşünüyorsun. Adımların banyonun kapısına varmadan önce hemen sağ yanına denk gelen kapının kolunu çeviriyorsun. Aydınlık. Güneş kaybolmamış daha. Soyunuyorsun. Yarın için umut vardır belki diye içinden geçiriyorsun. "Belki vardır." diye içindeki başka bir ses eşlik ediyor sana. Adımların sanki biraz daha hafiflemiş gibi. Banyonun soğuk fayanslarına bastığın an sen de hafiflemeye başlıyorsun. Sol yanında ayna beliriyor. Kendini görmemelisin!

Denedin ama açık olan pencereden ansızın sızan bir varlık -belki bir sinek-gözyaşlarının parıltısını

taşıyan kirpiklerine yapıyor. Uğursuz bir şey. Çıkmıyor. Mecbur kalıyorsun.

Uzun zamandır bakışlarınla göz göze gelmemiştin. Hatırlayamadığın kadar derinlere gömülü sırlar karşılıyor seni gözbebeklerinin ardından fışkıran. Her yanından sırlı bir cam parçasına bürünüyor ayna. Kendindeki sırdan biliyor ayna, neden ondan şimdiye dek sakınmıştın. Elini uzatıp dokunmak istiyorsun aksine. Çekiniyorsun kendinden, nazik başlamak istedin bu yüzden...

Parmak uçlarımla... Onlarca parçaya ayrılıyor, yüzün dağılıyor her bir tarafa. Tanıyamıyorsun kendini; eğri büğrü her şey. Üstelik çıplak tenine sıçramış ufacık cam parçaları batıyor bedenine.

Paramparçasın, üstelik senden başka kimsenin göremeyeceği kadar ama her yanına işlemiş sayısızca yaran var. Aynadan vaktiyle çekinmenin bedelini ödedin.

Yağmur AYAN

ygmrayan

ÖYKÜ

Savaş AŞÇI

savasascii

Gül İdi Soldu

Gül, çocukluk yılları ile gençliğinin ilk yıllarını tıpkı adının hakkını verircesine güzel yaşamıştı. Geçen yaz da çok sevdiği Erkan ile evlenmiş, mutluluğun zirvesine çıkmıştı. Düğünleri yemyeşil bir vadide, doğanın içinde yapılmıştı. O gün güneş sanki gelecek güzel günlerin habercisi gibi ıslık ıslık ışıyordu. Gül, güneşle yarışırçasına gelinliği ile göz kamaştırıyor, ağaçlar ise dallarını, yelpaze gibi sallayıp insanları ferahlatıyordu.

Gül yirmi altı yaşını yeni bitirmiş, büyük ve piyasada adı oldukça bilinen bir finans firmasında çalışıyordu. Erkan ile de işi sayesinde tanışmışlardı. Yanakları al, gözleri bal, her zaman yeni biçilmiş başak tarlasını andıran düz sarı saçları ile hokka bir burundan ibaretti. Sade, saf bir tipi vardı ve

bu saflık karakterine de sinmişti. Erkan'ın kara kaş ve kara gözlerine, uzun boy ve şıklığına vurulmuştu. İkisi de güzellikte birbiriyle yarışacak kadar iyi bir görünüme sahipti.

Derin bir kadındı Gül, hisleri yoğundu ancak Erkan onun tam aksine incelikten anlamaz, soğuk ve sevecenlikten uzak biriydi.

Düğün öncesi Beyoğlu'nda Firuzağa'da kendilerine yetecek bir ev tutmuşlardı. Gül pencere kenarlarına saksılar dizmiş, evin bazı köşelerine mumlar ve tütsüler koymuştu. Duvarlarda çerçeve yoktu, bir duvar saati vardı ve evin geneli sade olmakla birlikte beyaz renk ağırlıklı dekore edilmişti.

Gül, Beşiktaş'taki işine sabahları Taksim Meydanı'ndan otobüsle

giderdi. Erkan ise metroya binip, Levent'teki şirketine geçirdi. Erkan akşamları karısından bir saat önce evde olurdu ancak nadiren yemek hazırlardı ve genelde ev işlerine yardım etmezdi. En fazla yaptığı; ayaklarını kaldırarak, yerlerin rahat süpürülmesine yardım etmektir ya da önündeki sehpayı, bulunduğu yerden alıp silinmiş olan yere koymak... Gül, işten eve geldiğinde bir telaşla mutfaka girer çabucak iki kap yemek yapar, salatasıyla birlikte sofraya otururdu.

Hayatının her anında telaş vardı. Sanki hep bir yerlere geç kalacakmış gibi; koşturup yetişemedi otobüs hareket edecek, film başladıktan sonra salona girecek, mesaiye geç kalacak, evde kocası yemek beklerken eve geç kalacak... Bunlara benzer telaşları hiç bitmezdi.

Şirkette altı senedir aynı pozisyondaydı ve artık terfi bekliyordu. Aslında terfi zamanının birkaç yıl geçtiğini bile düşünüyordu içten içe. Son zamanlarda artık şirketinin kendisinden memnun olup olmadığını sorgulamaya başlamıştı. Acaba terfi etmeyi hak etmiyor muydu? Hatta bulunduğu yer bile acaba kendisi için fazla mıydı? Telaşı, mesai süresince de devam ediyordu. İşleri gün sonuna kadar yetiştirebilmek için çok çabalıyordu. Hep içinde "acaba yetişmeyecek mi?" korkusu vardı. Görünürde yöneticileri ve mesai arkadaşları kendisini seviyor gibiydi... Ya gerçekte? Geçen sene terfi alması gerekirken alamamış, alamadığı gibi bir de kendisinden iki sene sonra şirkette çalışmaya başlayan bir arkadaşının terfi alması kafasını karıştırmıştı.

Sabahtan, akşam mesai bitimine kadar kafasını benzer sorular meşgul ediyordu. Akşam eve geldiğinde ise; bir yandan yemek, bir yandan bulaşık, haftanın iki günü çamaşır, hafta sonu evin genel temizliği derken evde de ayrı bir telaş ve ayrı kafa kurcalayıcı sorularla baş başa kalıyordu. İki kişilik evde ve koca şirkette insanlar arasında yapayalnızdı. Durumu tam kavrayamıyordu. Toplumun, aile hayatının ve iş yaşamının ondan beklediği çok şey vardı ve hepsini elinden geldiğince karşılamaya çabalıyordu ancak herhangi bir konuda eşinden de mesai arkadaşlarından da bir destek görmüyordu. Zaten kadın kısmı şikâyet edemezdi; çocukluğundan bugüne bunu ve buna benzer

kalıpları öğretmişlerdi ona. İsyan etse, sanki toplumun kendisini dışlayacağını veya evde herhangi bir konuda şikâyet bulursa, mızdımlansa; kocasının onu boşayacağını ve hayatına yapayalnız devam etmek zorunda kalacağını sanıyordu. Kalabalıklar içinde yalnız olduğunu, eşi ile birlikte bir yuva yaptıkları evlerinde tek başına varlığını sürdürdüğünü fark edemiyor, belki de kabul edemiyordu. "İdare etme" onda sıradan bir refleks olmuştu sanki. Çünkü annesinden öyle görmüştü. Annesi de yıllarca babasını her konuda idare etmişti. Ne gördüyse, ne öğrendiyse o da aynısını yapıyordu.

Artık iş yerinde terfi etmeyi düşünmekten ziyade mevcut mevkisini kaybetmemeyi düşünüyordu. Daha sıkı ve daha uzun saatler çalışıyordu. Evde ise, eriyip suya karışarak yok olan bir şekere benzeyen ilişkisini tekrar kıvamına getirmeye çalışıyordu ancak ne kadar çabalarsa, o kadar sonuçsuz kalıyordu her şey. İş yerindeki durumu -en azından şimdilik- pek sıkıntı oluşturmayacak gibiydi, terfi almasa bile mevcut konumunu da kolay kaybetmezdi. Bir süre daha terfi için bekleyebilirdi. Ancak işler hep son ana kadar bitmiyor, fazla çalışması gerekiyordu. Evde de durumlar pek iç açıcı görünmüyordu. Kocasını, evliliklerinin ilk zamanlarında olduğu gibi onunla saatlerce sohbet etmiyor, şakalar yapmıyor, iletişimi en az seviyede tutuyor, ancak yemek yerken havadan sudan birkaç kelime konuşuyorlardı. Karısına karşı eski

sevgisi, tutkusu, cana yakınlığı kalmamış; birbirine paralel uzanan iki dağ gibi birbirinden uzak kalmışlardı. Gül ne yaparsa yapsın, ne kadar kocasının suyuna giderse gitsin, ne kadar ona bir çocuk gibi özen ve ilgi gösterirse gösterebilir fayda etmiyordu. Adamın içinde karısına karşı en ufak bir şefkat belirtisi, sevgi kırıntısı kalmamıştı. Birliktelikleri artık bir mecburiyet halini almıştı.

Ömrünün ilk yarısını, açmış güzel bir gül gibi geçiren Gül, ikinci yarısını adeta solmakta olan bir gül gibi geçiriyordu. Üstelik bunu hak etmiyordu... Ama ne yaparsa yapsın gidişatı da değiştiremiyordu. Tüm çabalarına rağmen gerek iş yerinde gerek yuvasında istediği gibi bir yaşantıya sahip olamıyordu.

Hayatının her anında, hep bir yerde bir şeyleri eksik yaptığını hissediyor, daha fazla mücadele ediyordu. Eşinden yana gördüğü olumsuz tavır, psikolojik şiddeti hak etmediğini, her şeyin daha farklı olabileceğini aklına getiremiyordu çünkü toplum onu o şekilde eğitmemişti.

Aile içinde yaşanan aile içinde kalır, kol kırılır yen içinde kalır, erkek istediğini yapar, kadın ses etmez... Kadın erkek ilişkisine dair duydukları, öğrendikleri hep buna benzer şeylerdi. Kadının, erkekten bağımsız ve eşit bir birey olabileceğini düşünemiyordu. Erkek canı sıkılırsa evden gidebilir, ama kadının evden gitmesi şöyle dursun, canı bile sıkılamazdı evde. Bekleyen onca iş varken kadın, canını sıkacak zamanı bulamazdı. Bütün işler bitse bile, kocasına kahve yapmak gerekebilirdi. Boş duranı Allah sevmezdi hem. Kadın, dünyaya iş yapmak ve kocasının gönlünü hoş tutmak için gelmişti!

İş yerinde sömürülmesi, hakkının yenmesi yetmiyor gibi bir de evinde, "eşim" dediği kişi tarafından sömürülüyor ve solduruluyordu. İşten eve, evden işe gitmekten başka bir seçeneği yoktu. Evde bekleyen bir kudret vardı, o güce karşı gelinemezdi. İşlerini yetiştiremediği günler eve on dakika geç kalsa kocası anında arardı. Karısının başına bir iş gelmiş olabileceğinden değil, kendi karnı acıktığı ve bir an önce yemek yemesi gerektiği için arardı. Gül, o dakika elindeki işi bırakıp, kanatlanırcasına bir serçe hafifliğinde uçarak eve gider, en çabuğundan yemek yapardı kocasına. Üzerini bile, yemeği hazırlayıp sofraya koyduktan sonra değiştirebilirdi. Çünkü o "ilahi güç" ona bir bakış atsa, yer yerinden oynayabilir, yarıktan içeri düşebilir ve düştüğü yerde zebaniler ona türlü işkenceler uygulayabilirdi. O "ilahi güç" bir

bakış atsa yer yarılabılır, yarıktan içeri düşebilir, etrafı alevler içinde bırakabilir ve alevler evi sardığı gibi Gül'ü de sarabilirdi o an... Hiç gereği yoktu... Ancak işler de pek rayına oturacak gibi görünmüyordu, bu iş temposu, bu önemsenmeme, bu yok sayılma değişmeyecekti. Bir süre sonra; kendince dahiyane olan ve kendisinden beklenmeyen bir fikir buldu; mesai saatlerinin uzatıldığını söyleyecekti kocasına. Hemen bu fikrini söylemek için ufak bir düzenleme yaptı ve sonucunda; mesai saatlerinin uzadığına dair isimsiz, imzasız, sahte bir yazı gösterdi kocasına. Çünkü şirketi mesai ücreti ödemiyordu ve böyle bir yazıyı resmi olarak vermeleri durumunda, çalışanlarına mesai ücreti ödemeleri gerekecekti.

Mesai saatlerinin akşam altıdan, sekize uzadığını artık kocası biliyordu. Ancak gerçekte iş en fazla altı buçuk veya yedide bitiyordu. İşinin erken bittiği günler Gül'ün nefes aldığı günler olmuştu artık. Sekiz buçukta evde olduğu sürece, canı ne isterse yapabileceği boş zamanı olmuştu. Hiçbir şey yapamasa bile, Tünel Meydanı'ndan Taksim Meydanı'na kadar mağazalara baka baka yürür, zihnini dinlendirirdi. Evlendiği ilk günlerden sonra, uzun zaman evlerinin dibinde olan İstiklal Caddesi'ni gezmemişti. Yine böyle İstiklal Caddesi'nden eve doğru yürüdüğü bir gün aklına yeni bir fikir geldi; cumartesi mesaisi! Kocasına bu kez de Cumartesi günleri öğlene kadar mesai yapılacağına dair bir

belge gösterme isteği ile yanıp tutuştu. Ancak bunu hemen eyleme dönüştürmedi, önce altyapısını hazırladı ve kocasına; "biliyorsun işler oldukça yoğun, gelecekte mesai konusunda yeni bir gelişme olacağı konuşuluyor" dedi.

Ketum ancak kudretli koca, yemeğinden başını o ilahi tavırlarıyla ağır ağır kaldırıp günahkâr bir köleye bakar gibi karısının gözlerine baktı ve "nasıl bir gelişme, gecenin kaçına kadar çalıştıracaklar" diye sordu. Sesi toktu ve kelimeleri vurgulu söylüyordu. Gül önceden bu sorunun geleceğini bildiği için cevabı da hazırды; "akşam saatleri aynı kalacak herhalde ama galiba hafta sonu için bir şeyler düşünüyorlar. Şirkettekiler böyle konuşuyor aralarında. Henüz yönetimden gelen net bir bilgi yok..."

Gül bunları söyleyip, tedirginlik içinde başını hafif öne eğerek kocasının tepkisini beklemeye başladı. Kocasının ağzının tadının kaçtığını ve iştahının kapandığını ifade eder şekilde ağzını sildi peçeteye ve sonra devasa mitolojik bir tanrı misali büyüyerek; "kaç senedir aynı yerde çalışıyorsun ne uzadın ne kıaldın. Herkes terfi ederken sen yerinde sayıyorsun hala. Daha ne kadar bu şekilde çalışmayı düşünüyorsun? Artık terfi ettirsinler de biraz elimiz para görsün. Yeter artık bunca zaman aynı maaş ve aynı mevkide çalıştığın!"

Gül, celladın az sonra boynunu vuracağı bir kurban gibi iyice sinmiş, kabuğuna çekilmiş ve çaresizlik içerisindeydi. Zaten hep kendisinde bazı kusurlar olduğunu düşünmeye meyilliydi. Ama bunu karşısındaki ilahi gücün, azarlar gibi, suçlar gibi söylemesi onu hem korkuttu hem de oldukça ağrına gitti. Gerçekten de bir noksanı mı vardı acaba? Herhalde öyle olmalıydı. Artık bu düşünceden emin olmaya başladı. Erkan artık yemeklerde dahi pek konuşmaz oldu karısıyla, konuştuklarındaysa genelde tartışıyorlardı. Daha doğrusu Erkan bağırıp çağırıyor, Gül ise kısık tonda birkaç kelime edip sonrasında göz yaşlarına boğuluyordu.

Yeni mesai işini günlerdir kafasında evirip çevirmekte olan Erkan, bir gün yemeğin ortasında karısına çıkıştı; “artık ya işi bırak, otur evinde ya da kendine daha iyi bir iş bul! Köleliği evinde de yaparsın...” Bu sözler aslında bir bakıma, “benim kölemsin zaten, başkalarına köle olmana gerek yok” anlamına geliyordu. Her zaman olduğu gibi Gül’ün gözleri, taşmak üzere olan bir dere gibi sulandı, dudakları titreyerek; “bu zamanda iş bulmak kolay mı?” diyebildi sadece. Kendisine cevap verilme cüreti gösterilen birçok asabi “erkek” gibi

iyice sinirlenen Erkan içten içe, kızmaya hakkı olduğu hissiyle; “ben anlamam bulacaksınız! Ötesini bilmem!” deyip, elindeki çatalı, zalimin kırbacı gibi masada şakırdatıp oturma odasına geçti. O ana kadar taşmayan dere, çağlayan olmuş akıyor ve masada ufak bir göl oluşturmuyordu.

Gül, en azından yeni bir iş bulana kadar akşamları ve cumartesi günleri birkaç saatliğine huzur buluyordu. Kafesinden salınan özgür bir kuş gibiydi. Tek farkı, kafesine dönmek zorunda olmasıydı... Özgür cumartesi günlerinden birinde eski bir arkadaşıyla sinemaya gitmek için sözleşmişti. Erkenden kalkıp önce Sarıyer’de sahil kıyısında, kayaların denizi dövmesini izleyerek kahvaltısını yaptı.

Açıktan yük gemileri arkalarında köpükler bırakarak geçiyor, martılar ise yolcu vapurlarının peşinden ağıt yakıp, bir lokma dileniyordu. Vapurdan atılan ufak simit parçasını kapan martı, uzaklaşıp başka arkadaşlarına yer açıyordu. Sırada bekleyenler ise bir curcunayla, kapacakları lokmayı gözlüyordu. Gökyüzü adeta pazar yeri gibiydi, kimin ne dediği, ne diye bağırıldığı belli olmuyordu. Biraz ileride orta yaşlı birkaç adam balık tutuyor, hınzır birkaç kedi balık kovalarının etrafında dolaşıyordu. Şanslı olan,

balıkçıya görünmeden nasibini alıp oradan uzaklaşıyordu. Gül, kahvaltısını bitirip keyif kahvesi söylemişti. O esnada güneş bir kağıt edasıyla ağır ağır tepeye tırmanıyor, insanlara biraz olsun gün yüzü göstermek, yüreklere umut serpmek üzere iş başı yapıyordu. “Derin, mavi sulara bakmalı ne kadar zaman oldu?” diye aklından geçirdi. Boğaza en son ne zaman gelmişti? Beyoğlu ve Beşiktaş dışında bir yerlere gitmiş miydi evlendikten sonra? Evlendiğinden beri, eskiden yaptığı hiçbir şeyi yapamadığını fark etti. Erkan ile evlenmesine ailesi hep karşı çıkmıştı.

Kızlarını mutlu edemeyeceğini söylemişlerdi. Sahi, hiç mutlu bir an yaşamış mıydı evlendikten sonra? Keyif kahvesi ona zift gibi gelmişti bu düşünceler üzerine çökünce.

Yine de kocasını seviyor, sayıyor ve dünyada ondan başka sığınabileceği kimsenin olmadığını düşünüyordu. Karşı çıkmalarına rağmen Erkan ile evlenmesi nedeniyle ailesi de onunla bağlarını koparmıştı. Dünyada kocasından başka kimsesi yoktu ve tek başına bir hayat düşünemiyordu.

Sisli düşüncelerle kalkıp, yine Beyoğlu'nun yolunu tuttu. Arkadaşıyla buluşma saati gelmiş, heykelin orada buluşarak İstiklal Caddesi'ne, kalabalığın içerisinde bir balık gibi süzölmüşlerdi. Sinemanın gişesine geldiklerinde içine bir korku çörekledi. Bir ara, arkadaşına vazgeçtiğini söylemeye niyetlendi ancak hem arkadaşını kendi davet etmişti hem de arkadaşı uzak yoldan gelmişti. Yüreğini boğan hislerin üzerine soğuk bir su dökerek içindeki yangını söndürdü. Ferahlamasa da, o kadar kötü hissetmiyordu. Mısırlarını alarak salona girdiler, yaklaşık iki buçuk saat sonra, salondan şen şakrak çıktılar. Seneler sonra ilk kez güzel bir gün geçirmiş, keyif almış ve mutlu olmuştu. Özlediği bir arkadaşıyla hasret gidermesi de pastanın kreması gibi olmuştu. Sinemanın bulunduğu pasajdan dışarı çıkmak için pasajın içerisinde yürüdükleri esnada, dışarıda akan insan seli arasında bir silüetin aniden, hayalet gibi uzaktan bir görünüş kaybolduğunu hissetti. Neydi? Kimdi? Göremediği şey ancak bir şekilden ibaretti. Sadece insan formu olduğu belliydi ancak sinema öncesi çöreklenen hissin o an yeniden üzerine hücum etmesine neden oldu. Nefesi daralır gibi oldu ve bir an önce kendisini dışarı atıp, evine koşmak istedi. Neydi bu şimdi?

Birkaç saniye sonra pasajın kapısına çıktığında, kapının yan duvarına yaslanmış vaziyette sigara içen kocasıyla göz göze geldi... Zihni, belli belirsiz ve birbiriyle bağlantılı ve bağlantısız düşüncelerin hücumuna uğradı o an; Erkan! Saat kaç? Şirkete mi gitmeli? Yanından geçen adamı bir yerden tanıyor muydu? Ya şu karşı tarafta karısıyla yürüyen genç adam? Kadının üzerindeki, sırtı yaldızlı kot ceket ne kadar güzelmiş, şimdi çok pahalı böyle şeyler... Kadın, filmdeki oyuncuya ne kadar benziyor... Bu ton saç rengini yaptırmak için kuaföre ne diyorlar acaba? İstesem maaşıma zam yaparlar mı acaba? Her şey artık ateş pahası... Tramvay'ın arkasına çocuklar takılmış, kimi de arka kapıya asılmış... Minareden hocanın sesi geliyor... Az önce de arka sokaktan kilisenin çan sesi geldi... Eskiden biraz ileride, lisenin karşısında yaşlı bir kemancı vardı, nerededir acaba şimdi? Piyangocu kız hâlâ "almazsanız çıkmaz" diye bağıyor mu bir yerlerde? Sahi, o kız daha sonra oyuncu olmuş köşeyi dönmüştü. Peki hangi köşeyi döndü? Her gün insanlar bir sürü köşe dönüyor, doğru köşe hangisi? Gül'ün zihnine inen ve gerçekleri ve yaşadığı anı karanlığa boğan perdeyi yırtan arkadaşının sesi oldu; "neden durduk?" Gül, elektroşok uygulanan, kalbi durmuş bir hasta gibi

yerinden sıçradı. Tam kendine gelmeden tekrar kafasını yana çevirip Erkan'a baktı... Gerçekti! Oradaydı ve kalles bir gülümsemeyle ona bakıyordu. Anlık bir gülümsemeden insan onlarca şey hisseder mi? Gül, o gülümsemeden o kadar çok şey hissetmişti ki... Arkadaşına bir şey belli etmeden çok geç kaldığını söyleyip hızlı adımlarla evinin yolunu tuttu. Ancak her an birinin kendisini kolundan tutup çekeceğini hissediyordu. Bu düşüncesi eve gidene kadar da geçmedi. Eve girer girmez kendini, elbiseleriyle yatağına attı. Sıtmaya tutulmuş gibi titriyordu ve titreye titreye, iç çeke çeke ağlayarak uykuya daldı. Öyle bir uykuydu ki, yılların yorgunluğu ve çektiklerinin acısını çıkarıyor gibi, ölüm uykusuna yatmış gibi uyudu. Pazar sabahı uyandığında, on beş saat uyumuş olduğunu tahmin etti. Kalkıp evi dolaştığında, kocasının evde olmadığını anladı. Kocası dışında her şey yerli yerindeydi, etrafa zarar verilmemiş, dağıtılmamıştı. Ancak içindeki fırtına dinmek, zihnindeki sesler susmak bilmiyordu. Çaresiz kocasının gelmesini, gelip vereceği tepkiyi bekleyecekti. Tanıyordu kocasını, şimdiye kadar susması adeta bir fırtınanın yaklaşmakta olduğunu düşündürüyordu.

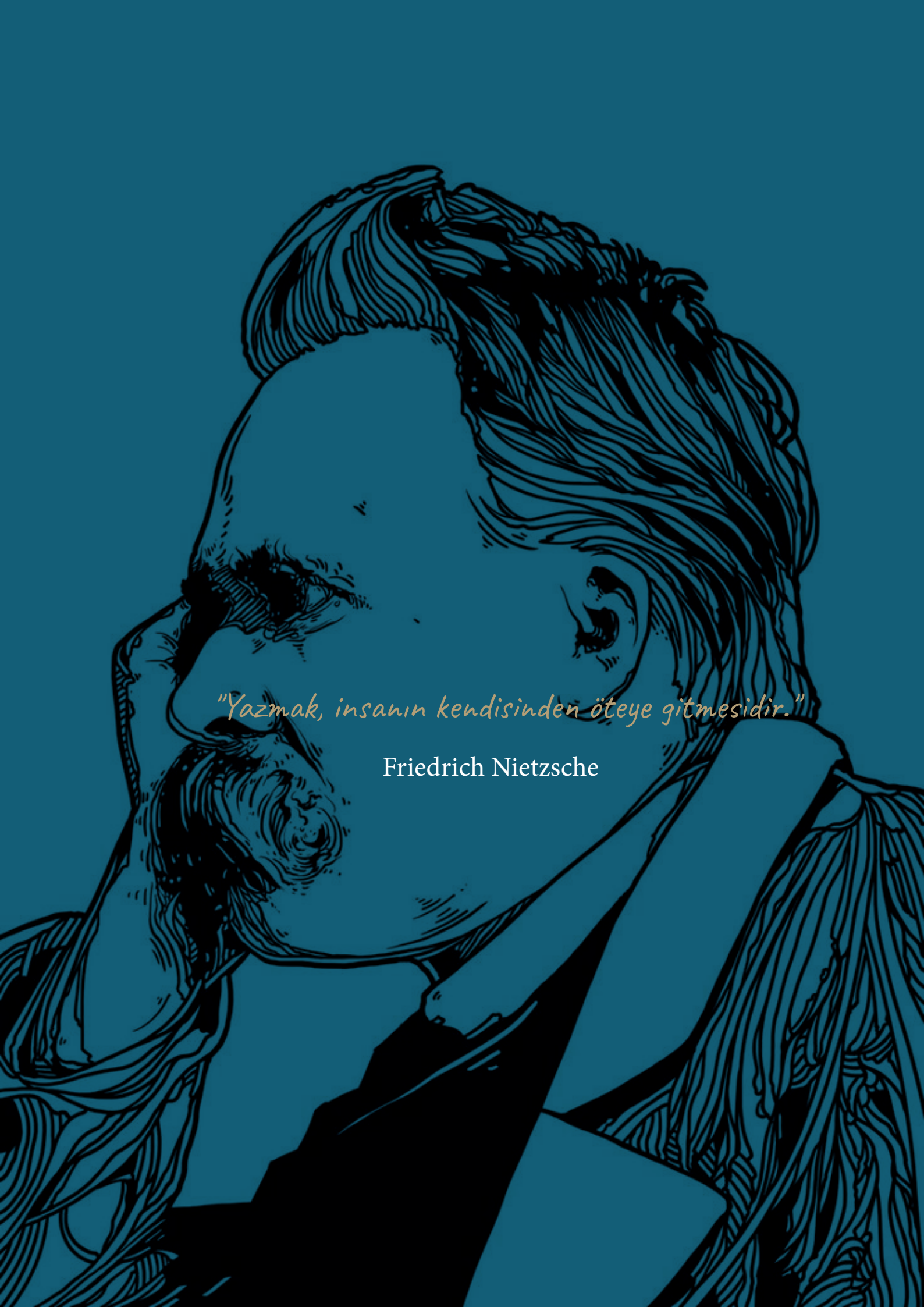
Akşama kadar zihninin izin verdiği kadar ev işleriyle oyalanmaya çalıştı. Yemek yemek aklına bile gelmedi, zaten aklına gelse de bir şey yiyebilecek durumda değildi. Erkan, o akşam oldukça geç saatte döndü. O döndüğünde Gül uyumak üzereydi. Yatak odasına hiç girmede kocası, birkaç saat camda sigara içip, salonda volta attı durdu. Yine hiç yatak odasına gitmeden, salonda uyudu. Erkan, sabah erkenden çıkmıştı evden. Gül ise; sırtında, yükle dolu koca bir küfe taşır gibi zihninde dönen sorularla, beyninin arka taraflarında yaşanan ve tatsız biten senaryolarla kendini zor atmıştı şirkete. O gün, ne yaptığı işin farkındaydı ne de etrafında olup bitenlerin; çaycının getirdiği çaylar ve kahveler hiç dokunulmadan öylece kalmıştı masasında. Akşam, saat yedide ölü bir balık gibi toparlanıp

dalgın dalgın ve kendisine nasıl bir cezanın kesileceğini düşünerek evin yolunu tuttu. Yol o gün bitmek bilmedi onun için. Kocası ona bağırırsa, bir tepki verse belki ikisi de rahatlayacak ancak iki gündür kocası en ufak bir tepki vermemişti ve bu tepkisizlik her şeyden daha çok korkutuyordu onu. Ucu açık, her an her şey olabilir diye düşünüyor, düşündükçe ürüyor ve ürktükçe de aklını kaybedecek gibi oluyordu. Otobüsten bu düşünce ve korkularla indi, ayakları evin yoluna doğru gitmek istemiyordu. Sanki birileri onu geri doğru çekiyor gibi hissediyordu. Şu an, tam şimdi bir şey olsa! Mesela; bir araba çarpsa kendisine, her şey silinip gitse diye düşünüyordu. Yeter ki, kocasıyla arası daha kötü olmasın... Akşamın karanlığında ağır aksak, ağacından düşen ve hafif esen rüzgârda salına salına rastgele

oradan oraya giden bir yaprak gibi apartmanın önüne geldi ve tam apartmanlarının önünde rüzgâr aniden kesildi ve yaprak doğrudan yere düştü duyulur duyulmaz bir çıtırtıyla... Apartman kapısı önünde bir valiz ve üzerinde bir notla karşılaştı; “senin artık bir evin yok!” Sonbaharın, insanların tenini küçük dişleriyle ısırma başladığı günlerinden biriydi o gün. Not avucunda topak olmuş şekilde, bir mevsim gibi geçen birkaç saat boyunca kapının önünde ağlayarak oturdu...

Milyarlarca insan arasında tek başına olduğunu hissetti tekrar tekrar. Kendisinden milyarlarca olduğunun idrakine varmadan...

Ve o gün tıpkı adı gibi, solup gitti...

"Yazmak, insanın kendisinden öteye gitmesidir."

Friedrich Nietzsche

ÖYKÜ

Murat ÖZTÜRK

© isteo.yleee

Hayatımızın Birkaç Saniyesinden

Sorunlarıyla baş başa kalmış bir İstanbul sıcaklığı gününde, motorsikletini Balat sahiline bir yudumluk gölgenin altına çekmiş denizi seyrediyordu kahramanımız. Bu hikâyenin başrolü kendisi olmak arzusundaydı. Bugün öyle uyanmıştı. Başını alıp gidesi geldiği günlerden birindeydi. Hep hayatı izlerdi, insanları gözlerdi. Onları yorumlar, hep başkalarını yazar çizerdi. Şikayetçi değil tabii bundan. Sanki bunun için gelmişti dünyaya. İzlemek, gözlemek ve yeniden yazmak için. Ama bugün farklıydı hissiyatı. Motoruyla dökülmüştü yollara. Soluğu Balat'ta aldı. Ilık ılık bir rüzgâr esiyordu. Denizin dalgalarını seyretti, biraz Galata'ya göz kırptı, biraz karşı kıyılarına değdirdi

gözlerinin ucunu. Bir seyyar geldi usul usul, soğuk bir su aldı on liraya, kana kana içti. Suyunu içerken gözleri takıldı uzun saçlı bir adama. Mavi bir tişört giymişti kaprisinin üzerine, ayağında siyah zemine değişik renklerde kalpler iliştirilmiş uzunca bir çorabı tercih etmişti. Etrafında birçok güvercin bulunmaktaydı. Onlara bolca yem getirmiş, bir de su şişesini son üç boğumundan kesmiş su ikram etmişti dostlarına. Hepsine tek tek baktı ve gülümsedi. Sanki güvercinler ona misafirliğe gelmişti. Gözlerinin en derinine kadar gülümsüyordu adam. Tamam, dedi. Bu hikâyenin de ana kahramanı biz olamayacağız diye geçirdi içinden ama hayıflanmadı bu

durumdan. Hikâye kendini yazıyordu bile. İş odur ki kovalana hikâyeler. Arayan buluyor işte.

Kırklarındaydı bizim adam. Belli ki insanlardan sohbetini kesmiş, güvercinlere yönelmişti. Dudaklarında sadece gülümseme hakimdi ama sevgi sel gibi akıyordu gözlerinden güvercinlere. Bu sele kelimeler de kapılmıştır mutlaka. Kendi aralarında anlaşıyorlardı bir şekilde. Güvercinler yem için değil de muhabbet için oradaydı bana kalırsa. Hani sohbet esnasında arada bir ikramlıklardan atar ya insan ağzına. Es verdiği yerde çayından bir iki yudumlar hani. İşte yemlere ve suya yaklaşımı buydu güvercinlerin.

Sohbet koyulaşıyordu git gide. Mavi tişörtlü karakterimiz anılarını anlatıyordu konuklarına. İstanbul Üniversitesi'ni kazanmıştı. Siyaset, lise yıllarında bulaştığı bir meseleydi. Çok okuyordu bir zamanlar. Üniversitede farkına vardı birçok gerçeğin. Güvenlik görevlileri tarafından yaka paça atılmıştı kampüsten bir gün, bir başka gün de karakola çekilmişti. Ne heyecanlı ne inançlı günleri olmuştu ama bir vakit sonra aklı yatmamıştı olanlara. İncancını yitirdi davasına. Sonra rüyalarına bile konu olan kadın tarafından da aldatılınca iyice el etek çekmişti

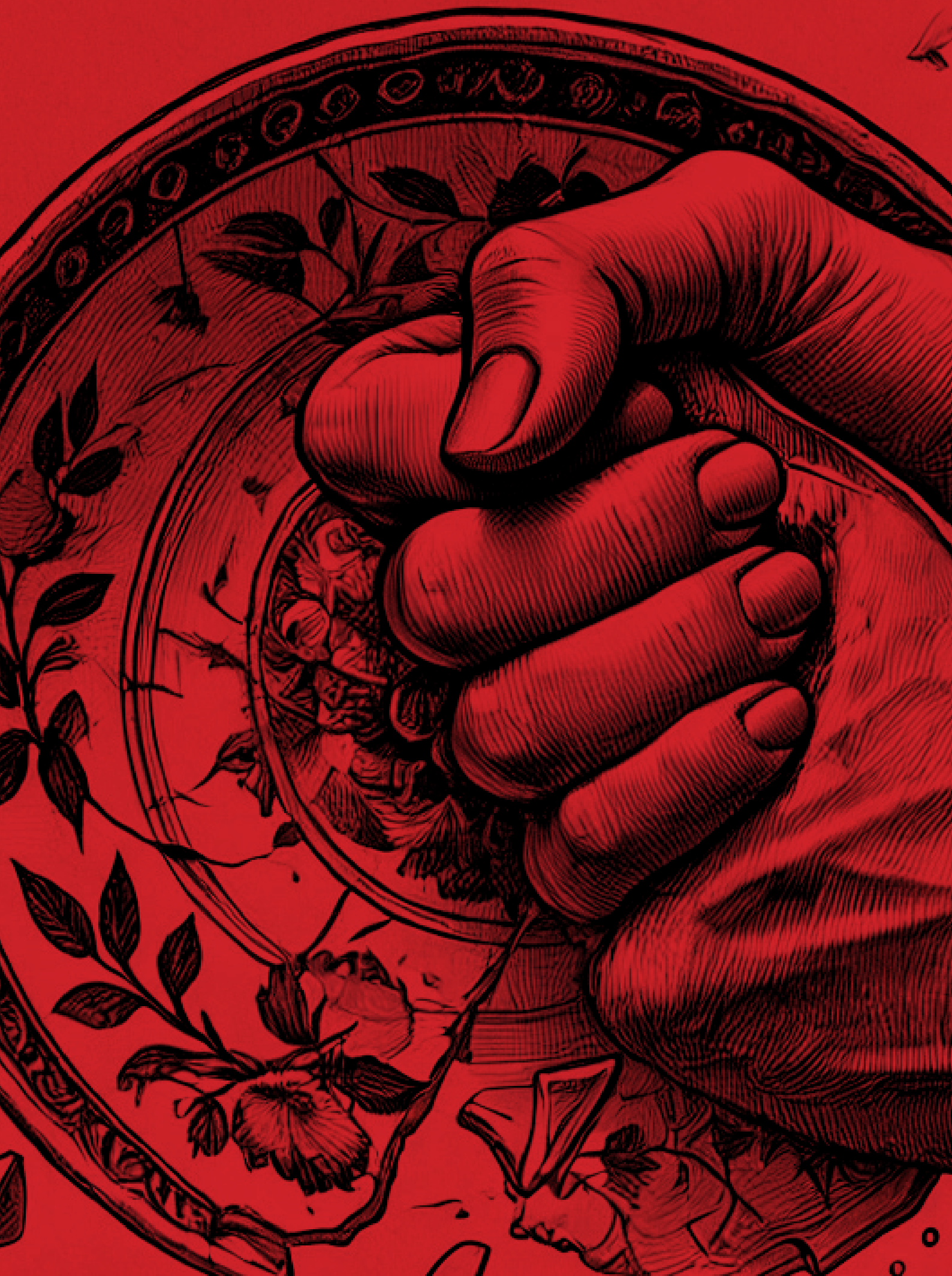
hayattan. Güç bela bitirdi okulunu. Birkaç işe girdi çıktı ama düzenli bir hayata tutunamadı hiçbir zaman. Ailesi ve akrabaları da bağı koparmış, parasız olduğu için hiçbir kız yüzüne de bakmamıştı. Öte yandan zaten hiç kimseye de gönlünü verememişti bir daha. Onun için aşkın adı beş harften meydana gelirdi ta ki başka bir dava arkadaşı tarafından kirletilene kadar. Aşk defterini kapatmış, davasının defterini rafa kaldırmış, hayata sadece bir kıyısından tutunuyordu. İlişik yaşıyordu, ucundan tutarak. Yine böylesi bir günde dostluğu başlamıştı güvercinlerle. Bir tanesi

yanıbaşına dostane konmuştu yine Balat sahilinde ve uzun uzun anlatmıştı ona tüm derdini tasasını. Öylesine rahatlamıştı ki artık onun tek dostu güvercinler ve onu hayata bağlayan tek zincir güvercinlerle olan dostluğuuydu. Sahne böylesine sürüp giderken bir başka karakter daldı bir anda sahnenin orta yerine. Yeşili solmuş tişörtü ve güneş gözlüğüyle epeyce kilolu ve sırtı kamburlaşmış bir adam, kaprisinin altına kundura giymiş üstelik, elleri arkasında bağlı emin adımlarla ilerledi ve öyle umarsızca geçip gitti hayatımızın birkaç saniyesinden.

"Yazarlar, gözleri kapalı bile olsalar,
etraflarını görmeye çalışır."

MARGARET ATWOOD

ÖYKÜ

Elif AKPOLAT

@ eliff.akpolat

Kırık Tabak

Çalıştığı evden çaldığı tabağı evirip çeviriyor, ona baktıkça yüreğini bir huzursuzluk ve ürperti yokluyordu. Elindekinin bin sekiz yüzlü yıllara ait İngiliz malı özel bir üretim olduğunu sezmiş gibi tedirgindi. İncecik bir zar gibi duran porselen tabağın çivit mavisi kök boyası ile boyanmış desenlerine baktıkça ‘Allah affetsin’ diyerek iç geçirerek tövbeler ediyordu. Bu defa da bunu görmezlikten gelip haline acısın. Bir daha çalmayacak! Hem o, neleri neleri görmezden geliyordu, onca şeyin yanında bunun esamesi okunur muydu hiç...

Camiden su çekeceğim diye çeşmeye inen Serpil karısının üzerine neredeyse her akşam kocası tenhada çöküyordu. Bunu o görüyor, bir günden bir güne deyyusun beline zeval vermiyor, Serpil karısının müstahakkını vermiyordu. Hatçe götü-

nü yerden kaldıramayan kocasının arkadaşlarla buluşacağı, hava alacağı diyerek çekip gitmelerinden işkillenmiş bir gün düşmüştü peşine. Bir de ne görsün! Aman Yarabbi! İki gecekondu ileride Serpil karısıyla alt alta üst üste! Görür görmez yerden koca bir taş almasını bilmişti almasına ya, kendi gibi seyirde olan Serpil karısının kocasının da erketede onları dikizlediğini görünce düşüvermişti elindeki. Kolunun bacağının dermanı kesilmişti oracıkta. Sessizce izlemişti olanları. Nasıl da biniyorlardı birbirlerinin üstüne. Hayvan gibi hırıltılar çıkarıyorlar, gözleri kimseyi görmüyordu. Hatçe, en çok, boynuz yiyen Osman’ı izlemişti o anlarda. Nasıl da basireti bağlanmıştı yarabbi! Zebella gibi adam sümüklü böcek gibi yere sünmüş olanları bir yandan izliyor bir yandan eli çükünde kan ter içinde

kalmıştı. Hatçe gördüklerini hatırlayınca elindeki tabağı tezgâha hemen bırakmış ellerini göğze açıp; hey yüce rabbim o adı batasıcının çoluk çocuğu için koruyup saklıyorsan etme, veriver cezasını! Ben bakarım yavrularıma, diyerek ilendi ama bu durumun tek iyi yanı; kocası, o kadına tebelleş olduğundan beri Hatçe’nin yakasından düşmüş, zavallı kadının hastalığı iyileşmiş biraz da olsa geceleri rahat yüzü görmüştü.

Adı yere batasınca öksürük nöbetleriyle uyandı. Hatçe, bir yandan “ciğerlerin eline gele, o ciğerlerine yapışan çocukların rızıklandır” diyerek söyleniyor bir yandan da kahvaltı hazırlığını yapıyordu. Odadan gelen sesler artmıştı. Tek göz evde kalk borusunu duyan zavallı çocuklar korkuyla ayaklanmışlardı. Çocuklarından hangisine yansa bilemiyordu.

Hepsi doğru düzgün beslenemediklerinden güdük kalmışlardı. Oğlu Hasan geceleri korkusundan uyuyamıyor, uykuya daldığı anlarda da çılgınlık atarak kalkıyordu. Çocuğun karnı gibi gözleri de içine çökmüştü. Evde geceleri gezen hamamböceklerine karşı duyduğu korku ve tiksinti onu derbeder etmişti. Korkusunu gören babası, 'erkek adam hiç böcekten korkar mı?' diyerek kendi meşrebince telkinlerde bulunmuş, işe yaramayınca çareyi oğlanı her ağladığında dövmede bulmuştu. Nihayetinde pedagojinin içinden geçerek çocuğu yanına oturtmuş, avucuna yakaladığı ölü hamamböceklerinden koymuştu. İşte o günden beridir Hasan gündüzleri hiç konuşmayan, geceleri ise çılgınlık atan meczuba dönmüştü. Hasan'ın attığı çılgınlık yüzünden geceleri bir hırgürdür alıp başını gidiyor, diğerlerinin de uykuları karabasana dönüyordu. Uyanmalarının nedeni Hasan olsa da gece uykusundan uyanan adam

evdeki öfkeyle herkesin gırtlığına biniyordu.

Akşam pazarından aldığı içi kof, lastik gibi esnemiş salatalıkları doğradı. İçi geçmiş, adeta yerden sıyrarak topladığı domatesleri tüpün üzerindeki artık istenimsiyah olmuş kabın içine döktü. Son gittiği evden aldığı peçeteye sarıp aziz bir hatıra gibi sakladığı zeytinleri çıkardı. Sayıyor tamı tamına on iki tane. Herkes iki tane yese, iki tane de fazla kalacaktı. Bu defa itiş kakış olmayacak hepsini tek seferde yutamayacaktı adı batasınca. Ama çare tamamı. Çaldığı tabaklar bugüneydi. Herkese hakça bölüştürecekti, kimse aç kalkmayacaktı sofradan. Bu afili lafı gecekondü mahallesindeki bürodan öğrenmişti. Özgür ve eşit bir dünya kuracağız diyorlardı. En güzel şiirlerden, sevda türkülerinden öte bir laftı duyduğu. Hatçe oraya gidip geldikçe, insanları tanıdıkça buna olan inancı artıyordu. Buradaki

kadınlar farklıydı. Yüksek sesle konuşuyor, gülebiliyor iş dışında da evlerinden dışarı çıkabiliyor, mahallenin sorunlarına kafa yoruyor, her yıkım söylentisi olduğunda sabahlara kadar nöbet tutup gündüzleri bildiri bile dağıtıyorlardı. En güzeli, bu kadınlar dağıttıkları bildirileri okuyabiliyorlardı. Birçoğu okuma yazma kursları sayesinde yazıyı da sökmüşler bildiri dışında bürodaki kitapları dahi okuyabiliyordu. Hatçe, bir gün memleketlisi olan bürodaki bir kadının kocasının evde çocuklara baktığını öğrenince hiç bilmediği özgürlük ve eşitlik denen şeye inancının arttığını hissetmişti. Ruhu kanatlanmış göğe yükselmişti adeta. Böylesi güzel şeyler bu köhnemiş mahallede, sefaletin hüküm sürdüğü bu yerde filiz verebilir miydi? O gün karar vermişti, daha sık gidip gelecekti. Bura onun için cehennemden cennete geçtiği sırat köprüsüydü.

Köprüyü aşacaktı! Kararlıydı. Gidip geldikçe yeni bir sürü insan tanımıştı. Yıllardır hissettiği ailesini geride bırakmış olmanın yoksunluğundan ve yalnızlığından kurtulmuştu. Dayanışmanın gücü diyorlardı buna. Büro her gün açık olurdu. Baş ne zaman dara düşse orasının var olduğunu ve hep açık olduğunu bilmek Hatçe'ye iyi gelirdi. Okumuş, temiz yüzlü çocukları orada olanlar. Üniversitede okuyup artan vakitlerde bu gecekondu mahallesindeki insanlara destek oluyorlardı.

Hatçe bu çocukların zaman zaman vatan haini, terörist ilan edildiğini duymuştu şaşarak. Bunca özveriyi, insana olan nezaketi, değeri bilen bunu her şeyin üzerinde tutan, dillerinden hiç düşürmeyen bu çocuklara hiç böyle şeyler denir miydi? Hele bir kız vardı, adı Zeyno. Hatçe hastalandığında derdini şak deyip anlamış onu bu dayanışma içinde olan kadın doktoruna götürmüştü. Hatçe'nin derdi büyüktü. Doğum dışında bacaklarını helalinin dışında ayırmak kolay şey miydi? Günlerce düşünmüş, vazgeçmiş ancak apış arasındaki yanma ve ağrı galip gelince ıkına sıkına Zeyno'yla doktora gitmişti. Hastalığının nedenini öğrenince içinde zapt etmesi zor bir öfke peyda olmuştu. Cinsel yolla geçen bir mikroptan muzdaripsin, demişti doktor. Reçeteyi yazarken sadece

bununla olmaz kocanla da konuşmalıyım demişti. Hatçe, o gün kocanı da getir diye tutturmuş doktorun elinden zorlukla kurtarmıştı kendisini. Bu mümkün müydü? Böyle bir şeyi rüyasında görse hayra yormazdı. Ama bir gün dayanamayıp lafı dağdan aşırıp konuyu açmıştı bu yolsuza. Bir güzel dayacağını yemiş, artık büroya ayak basmaması için türlü türlü tehditler işletmişti. Ama Hatçe vazgeçmemiş, gizli gizli gidip gelmeyi sürdürmüştü. Ancak bu durum uzun süre devam edememiş adam karısının hala gidip geldiğini öğrenince basmıştı şamarı. Saçlarından sürüye sürüye getirmişti eve.

İşte o vakit evde ne var ne yoksa kırıp dökmüştü. Zavallı kadının ne camdan vitrinleri ne kristal avizeleri ne Çin işi vazoları vardı elbet. Kırılanlar birkaç tabak çanakdan başka bir şey değildi. İşte o günden sonra evdeki açlık çocuklar ve Hatçe için derinleşmiş, hayatta kalma mücadelesi artmıştı. Bir tencereden pişen yemeğe topluca oturdukları sofrada kaşık sallamak için oturuyorlar her gün sofradan aç kalkıyorlardı artık. Gün görmeyesice izbandut gibi bedeniyle yere bağdaş kuruyor, kollarını bir yengeç gibi açıp tencereye saldırıyordu.

Zavallı çocuklar babalarını geçip bir lokma yemek almaya korkuyorlardı.

Ancak yemeğin suyuna bolca ekmekek bandırıp yemek düşüyordu çocukların payına. Bu pay Hatçe'nin her gece uykularını kaçıyordu. Kendisi bu dünyanın ona reva gördüğü paya razı gelse de çocukları için kabullenemiyordu. Çocukları açlık çeysin, bu devran böyle sürüp gitsin istemiyordu. Büroya da gidemiyordu artık. Tam da böylesi bir durumda gitmesi gerektiğini seziyordu oysa. Direnmeliydi! Hatçe'nin o gün tokadı onca insanın içinde yemesi iyi olmamıştı. Evde beterini gören Hatçe bunu gururuna yedirememiş utancından bir daha büronun önünden geçememişti.

Onu soranlara türlü bahaneler uydurmuş ama orada olanları hep uzaktan izlemişti. Hele 8 Mart'ta bir şamata olmuştu ki Hatçe'nin yüreği erimişti oturduğu yerden. Halaylar çekilmiş, zılgıt sesleri kadının kulaklarını çınlatmıştı. Ah gidebilseydi, okuma yazma bile öğrenecekti. Buralara geldiklerinde Türkçe bile bilmeyen kadın kısa sürede Türkçeyi söküvermemiş miydi? Yol iz öğrenip mahalleden çıkıp zengin muhitlerinde çalışmaya bile başlamıştı. Daha neler yapardı ama kör olasınca önüne koca bir kaya gibi dikilmeseydi. Hatçe ne geri dönebiliyor ne de o taşı aşabiliyordu.

İşte, hal böyleyken böyleydi. Terekten tabakları alarak tek tek tezgâha dizdi. Fayansları kırık tezgâhta yer kalmayınca, gri betondan zemine koydu fazlalıkları. Duraksadı, uzun uzun baktı dizdiklerine. Boşuna girmemişti bunca günaha. Bu perşembe orucunu tutacak tövbe edecek af dileyene yaradandan. O bilse de Hatçe'nin niye çaldığını yine de tutacaktı orucunu. Hem olanları bilip hak vermese onu korur muydu hiç? Ev sahipleri tabakların eksildiğini, takımlarının bozulduğunu fark edince tabaklarının peşine düşüyorlar düşmesine ama onun yüzündeki utancı beceriksizliğine yorup bir daha kırma deyip konuyu kapatıyorlarsa bu onun hikmetiydi. Yoksa o kadınlar affeder mi böylesi bir beceriksizliği. Hem bu son tabağın eksikliği de hissedilmezdi. Alındığı duvarda koca bir beyaz yuvarlak bir iz bırakıvermişti sadece. Takımın da bir parçası değildi. Odanın tozlu, karanlık bir odasında duvara asıvermişlerdi. Duvarda duracağına bir işe yarayacaktı bu evde. Tabağın yeri sofraydı.

Hepsine ikişer ikişer pay etti zeytinleri. Fazla kalan iki taneyi de gün görmeyesicenin tabağına koydu. Peyniri çıkardı dolaptan. Çalıştığı evdeki kadın kokmuş bu peynir, atıver demişti. Haklıydı. Daha peyniri tabağına koymadan keskin, acı, tiksiniç kokusu burnuna geldi. Kalıbın yarısını kocasının pembe çiçekli olan tabağına koydu. Geçen bir yerlerde duymuştu. Süt ürünlerine dikkat etmezseniz zehirlenirsiniz diyor-

du. Dikkat etmek lazımdı tabi. Çocuklarını uyardı bu yüzden peynire dokunmayın, babanız rakının yanına katık edecek diye. Kof salatalıkları da bölüştürdü. İkişer tane yetti yetmedi. Ah bir yumurta olsaydı diye geçirdi içinden. Ama yumurta çalınıyordu, taşınması tehlikeliydi ama bir yolunu bulacaktı. Yumurta lazımdı çocuklarına. Gittiği evlerde dolup taşan tabakları düşündü. Bıçağın ucuyla sıyırıp çöpe attığı yemekleri. Maydanozlu olduğu için ağlayarak, tepinerek omletini yemeği reddeden, ağlayan çocuğun gözyaşlarını. Derin bir iç çekti. Tabakları nasıl da boş kalmıştı. Aynı kaptan yerken ne çok görünürdü oysa. Domateslere su ekledi. Ekledi ki çoğalsın. İçerden gelen sabırsız homurdanma sesleri artmıştı. Kızı Zarife koşturdu içerden ahşap honçayı yere serdiği yaygıyı korkuyla karışık bir telaşla alıp kayboldu gözden. Domatesler olmuştu, onları da tabaklara pay etti. Kendi yemese de olurdu, çocukları serpilmeliydi. Bakır sini de gitti. Edilen tüm küfürlere rağmen keyifle tabakları odaya taşıdı. Sofranın baş köşesinde bağdaş kurmuş kocası tabakları ve kadının gururla karışık neşesini, başı dik gelişini görünce öfkesi şaşkınlığa dönüştü. Bir yandan korkuyor bir yandan soğukkanlı kalmaya çalışıyordu. Ama adam Hatçe'yi ikinci kez tepsiyi tabaklarla dolu getirdiğini görünce, oturduğu yerden kadının sırtına bir yumruk savurdu. Hatçe ve tabaklar odanın içine savruldu. Zeytinler, salatalıklar, pişmiş domates suyu etrafa saçılmıştı.

Hangisine yanacağını bilemeyen kadın bastı feryadı. Hanife ve Zarife sofranın başında donakalmış, oğul Hasan kaçmış, dizlerini kolları arasında sıkıştırmış duvar dibine tünemişti.

“Eski köye yeni adet! Lingo lingo şişeler...! Gittiğin evlerde öğrendin bunları değil mi aşüfte. Altı üstü iki lokma ekmek getirecek, tabak taşıya taşıya bizi açlıktan gebertti!” dedi, elindeki çatalı sallayarak. Gözleri Hatçe'de ayağıyla kızı Halime'yi dürterek, “Kalk kız! Ekmek getir, anan olacak karı onu koyacak tabak bulamadığından getirmedi zaar.” Hatçe, içi boşalmış bir çuval gibi yığılmıştı savrulduğu köşeye. Geberesice, çocukların rızkına sebep olmuş, kalanları da silip süpürüyordu. Sessizce, ne yapacağını bilemez halde avucunda kırık tabak parçası oturuyordu. Duvar dibinde sallanan oğlundaydı gözleri. Hasan korkmuş, yiyemediği köşeye savrulan zeytinlere bakıyor, gözyaşları akıtıyordu sessizce. Omlet yemek istemeyen kızınki gibi arsız ve pervasız değildi onun yanağından süzülenler. Hatçe'nin yüreği dağlanıyordu.

Başını eğerek tabak parçasına bakıyordu bir umar bekleyen gözlerle. Adeta kılıca benzeyen çiçek dalı kalmıştı elinde. Hatçe, kırık tabak parçasını eliyle hınçla sıkıyordu. Kanı çivit mavisine karışmıştı. Yarım olan resim tamamlanmıştı. Yarım kalan iş tamamlanmalıydı. Elindeki artık kılıçtan ziyade zülfikardı ve o yiğidin kamçısı şimdi deyyusun şah damarında şaklayacaktı...

*"Evren, atomlardan değil,
hikayelerden yapılmıştır."*

MURIEL RUKEYSER

Diğ Art[®]

OKUR | YAZAR | ÇİZER | PLATFORMU

ÖYKÜ

Ersin DOĞAN

@ersin_dogan1

Okul Tıraşı

Bas, kırılısın. Bas, yine kırılısın. Bas, tekrar kırılısın...

Uçlu kalemle verdiğim mücadelem yeni değil benim. Ne zaman arka sıralara itilecek olsam, hep bir kez daha bastım o kalemin tepesine. Kimse anlamadı, ben de anlatmadım.

"1461 Selim, evladım bir kere de şaşırt beni yahu!" Şaşırtmak? Necla Hoca, istediği şeyin ne kadar zor olduğunu hiç farkında değildi. O sitem ettikçe ben kaleme bastım, ben bastıkça ucu kırıldı.

Şaşırtmak ne heybetli bir eylem, değil mi? İnsanın kendi kendine şaşırması bile zorken bir başkasının üstünde hayret edeceği bir etki bırakmak... Off! Selim için bu yük çok ağır Necla Hoca'm! Birazcık anlasan beni. Seviyorum belki... Sen o

'renkli gözlüyü' sıranın en önüne atıp aramıza dağlar koyarken beni düşündün mü hiç? Aşıkları düşünmek lazım hocam, bence öğretmenliğin ilk kuralı bu olmalı. Bir öğretmen, sınıfta kim kime aşık olabilir, bunu anlayıp ona göre oturma planı yapmalı; sevdalılar bir tarafa, diğerleri nereye isterse...

Belki sen beni bir kere böyle şaşırtsan, aya çıkacak başarıyı gösteremesem de ara sıra senin aşkıma olan saygının hatrına tahtaya çıkardım. Renkli gözlü seni dinliyor diye belki, ben de sana saygı duruşuna başladım ama en arkadan ne ben onu gördüm ne de o beni.

Sık sık nefesimi tutardım ben. Okul sırasında müdürle göz göze gelirken, sınıftan içeri girince renkli gözlüyü görürken, evden içeri girdiğimde babam bana dik dik bakarken.

Birini şaşırtacak olsam renkli gözlüyü seçerdim Necla Hoca'm, ne olur gönül koyma. İstmeden şaşırttıklarım çok oldu ama bile isteye bu hayatın çarkına çomak sokamadım. Öğretmen Kırtasiye'nin sahibi Ali ağabey'i çok şaşırttım mesela. "Ulan Selim ne yapıyorsun bu kadar kalem ucunu, yiyor musun? Bari faydalı işlere kullan, ailen de huzura ersin." "Öğretmenler çok ödev veriyor Ali ağabey, yap yap bitmiyor ne yapalım!" "İyi bakalım iyi, siz ödev yapacaksınız ki biz para kazanalım değil mi?" Madem yap yap bitmiyor, ben de hiçbirini yapmadım. Ben huzurlu değilken bir gün ailemin ereceği huzura çaba harcamak ağır geldi ruhuma. Ben, o ödevleri yapmadıkça daha çok kaydım arka sıralara daha çok açıldı aramız, gördükçe mutlu olduklarımızla...

'Eğitimde fırsat eşitliği...' Çok gülerdim duvarlarda bu yazıyı okudukça... 'Eğitimde' dediği mutlaka bizim sınıftı, 'fırsat' dediğiye renkli gözlü; ama 'eşitlik' kısmında ben hep handikaplı taraftım. Zenginle fakiri aynı okula alınca jöleli saçların, parfüm kokulu bedenlerine cevap olamadım okul tıraşım ve sabun kokumla...

Ne yapalım, Berber Nevzat'ın öğrenciye dair bildiği tek tıraş buydu, babamın emri de hep: "Okul tıraşı Nevzat biliyorsun!" olunca saçların sifıra vurulması kaçınılmaz sonum olurdu. Eğer genel bir okul tıraşı varsa neden zengin çocuğunun okul tıraşı hiç böyle olmuyordu, diye çok sorguladım kendimi, haberleri mi yoktu acaba? Bir gün, cesaretimi toplayıp jöleli saçlarının altına saklanan Emir'e sordum:

"Emir... Arkadaşım, üzgünüm ama okul tıraşı bu değil, bir dahakine berberine söyle de benimki gibi yapsın saçlarını; bilmiyorsa bizim Nevzat ağabeye bir uğrasın, Nevzat ağabey ona anlatır.

Sanki, ben bunu Emir'e sessiz sessiz söylememişim gibi bir kahkaha tufanıyla karşı karşıya kaldım.

Hiçbiri yaralamadı ama o an, renkli gözlünün bıyık altı gülüşleri içime çok dert oldu. Hele Jöleli Emir'in:

"Öğrenci tıraşı mı, oğlum bunun adı bildiğin eşek tıraşı!" diyerek kahkahayı basması, benim için okulun hatırlanacak son anısı oldu. Bas, kırılınsın. Bas, kırılınsın. Bas, tekrar kırılınsın... Yetmedi. İçimin öfkesine bu kez uçlu kalem kâfi gelmedi. İçimde

biriken tüm yaraların acısını Jöleli'den çıkardım. Bu kez gerçekten şaşırttım galiba değil mi Necla Hoca'm, kusura bakma.

Müdür Bey, çek o tehditkâr bakışlarını 1461 Selim'in üstünden; bu kadar işte bu çocuk.

Ne dersin baba, korkuyla terbiye olabilmemiş miyim, bak şu an nasıl da sana benziyorum değil mi? Nevzat ağabey, ne olur kusura bakma, en çok da sen affet beni camlarını indirdiğim için; ama bir daha yapma olur mu, fakirliğin nişanesi olan o tıraşı? Bir daha hiçbir öğrenciye etiket yapma.

Bit düşün kafalara, gerekirse ince ince kırılınsın ana kucağında ama bir daha kimseye okul tıraşı yapma!

sâye

adı yazılması elli dört kadın tanımadım
istikbalimde yalnızca biri var
kışın bir kuğu gl dansında
yazın soğuk bir dere yatağında
ayağındaki haritadan tanırım onu
suyun kurutamadığı ve
kurumaktan kanamış
pamuk tarlalarını

zaman damlalarla aksın derken
dalgaların boğumlarında boğumlanırken
boęum boęum bir surete tutunduk
elli dördün biri ve ben

adı yazılması elli dört kadın tanımadım
birileri kumlara yazmış olsa da
yazıp yazıp silse de dalgalar ismini
gözü açık kalmış bir yaradan farksız
kaışlarında hala sessiz
korkulu bir valiz uęultusu

Esra KOYUNCU

© imza__e

PARANA

www.paranayayinlari.com

www.babicandles.com

ASMALI
SAHNE

Düş Art[®]
OKUR
YAZAR
ÇİZER
PLATFORMU